

Huizen langs de Heuvel

rapport 1252

Huizen langs de Heuvel

Een Archeologische Opgraving te St.-Oedenrode

J. Vandavelde

Colofon

ADC Rapport 1252

Huizen langs de Heuvel
Een Archeologische Opgraving in St.-Oedenrode

Auteur: J. Vandevelde
Met bijdragen van: S. Ostkamp, C. Nooijen, H. Bos, C. Moolhuizen

In opdracht van: Okko Project Ontwikkeling

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, juli 2009

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'P.C. de Boer', with a large, stylized flourish underneath.

Autorisatie:
P.C. de Boer

ISBN 978-90-6836-242-8

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033-299 81 81
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Algemeen	7
1.2 Vooronderzoek	8
1.2.1 Historische gegevens	8
1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen	10
1.4 Opzet van het rapport	11
2 Methoden	12
3 Resultaten	19
3.1 Fysisch geografisch onderzoek	19
3.2 Sporen en structuren	21
3.2.1 De oudste fase	23
3.2.2 De Late Middeleeuwen	24
3.2.3 De 16 ^{de} tot 20 ^{ste} eeuw	29
3.2.4 Losse sporen	30
3.2.5 Conclusie	31
3.3 Het aardewerk en de kleipijpen uit de opgraving (S. Ostkamp m.m.v. D.H. Duco)	32
3.3.1 Inleiding	32
3.3.2 Deventer Systeem	32
3.3.3 Het aardewerk uit de opgraving	32
3.3.4 De vondsten uit een 14 ^{de} -eeuwse voorraadkuil	33
3.3.5 Het aardewerk uit een laat-16e- of vroeg-17e-eeuwse afvalkuil	35
3.3.6 Kleipijpen	36
3.3.7 Conclusie	36
3.4 Metaal (C. Nooijen)	37
3.4.1 Werkput 1	37
3.4.2 Werkput 2	37
3.4.3 Werkput 3	38
3.4.4 Interpretatie	38
3.5 Leer	39
3.6 Archeobotanisch onderzoek (H. Bos en C. Moolhuizen)	39
3.6.1 Inleiding	39
3.6.2 Methoden	39
3.6.3 Resultaten	39
3.6.4 Conclusies	41
4 Synthese	43
4.1 Algemeen	43
4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen	43
5 Conclusie	46
Literatuur	47
Lijst van afbeeldingen en tabellen	47
Afkortingen in de database	48
Verklarende woordenlijst	50
Bijlage I Catalogus	51
Bijlage II: Veldregistratie	55

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

<i>Provincie:</i>	Noord-Brabant
<i>Gemeente:</i>	St.-Oedenrode
<i>Plaats:</i>	St.-Oedenrode
<i>Toponiem:</i>	De Heuvel
<i>Kadastrale gegevens:</i>	Sectie G, nr. 3281, 3916, 4501, 4540
<i>Kaartblad:</i>	51E
<i>Coördinaten:</i>	160.050,4;397.108,5/ 160.047,5;397.097,5/ 160.020,4;397.100,6/ 160.023,6;397.125,2
<i>Projectverantwoordelijke:</i>	S. Hakvoort
<i>Bevoegd gezag:</i>	Gemeente St.-Oedenrode, afdeling Samenlevingszaken
<i>Deskundige namens het bevoegd gezag:</i>	R. van Genabeek, gemeentelijk archeoloog 's Hertogenbosch
<i>ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):</i>	22002
<i>ADC-projectcode:</i>	410 3860
<i>Complex en ABR codering:</i>	N(S)
<i>Periode(n):</i>	LMEB; NT
<i>Geomorfologische context:</i>	dekzandrug met deels esdek, deels nederzettingsofhoging
<i>NAP hoogte maaiveld:</i>	Ca. 11,70m +NAP
<i>Maximale diepte onderzoek:</i>	4 m - mv
<i>Uitvoering van het veldwerk:</i>	10 april 2007 – 18 april 2007
<i>Beheer en plaats documentatie:</i>	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Noord-Brabant

---

Samenvatting

In april 2007 voerde ADC ArcheoProjecten een archeologische opgraving in de dorpskern van St.-Oedenrode, aan de Heuvel. Dit gebeurde in opdracht van Okko Project BV, De bouw van een appartementsblok met ondergrondse garage zou hier de archeologische resten vernietigen. Het terrein van ca. 485m² werd volledig vlakdekkend opgegraven.

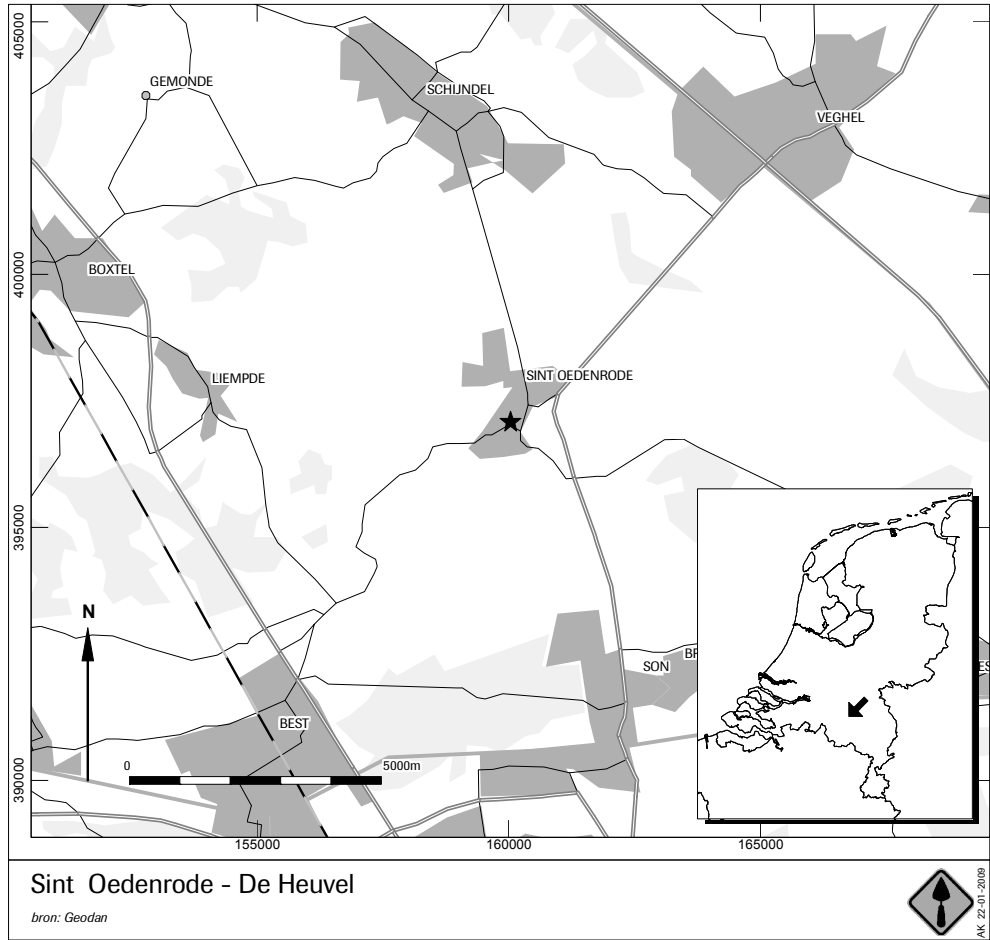
Aan de westelijke zijde van het terrein kwamen resten aan het licht van bewoning langs de Heuvel van de 13de tot de 18de eeuw. Er werden lemen vloeren aangetroffen, haarden en een kuil met een aantal goed bewaarde laatmiddeleeuwse kannen en potten. Ook een 18de-eeuwse waterput kreeg de nodige aandacht.

In het oostelijke deel van het terrein werden de resten van de slotgracht rond de burcht van de heren van Rode aangesneden. Delen van dit burchtterrein werden reeds bij vroeger archeologisch onderzoek aangetroffen en onderzocht. De vaststellingen van het huidige onderzoek sluiten hierbij aan. De gracht bevatte materiaal daterend vanaf de 12de eeuw. Aan de rand bevond zich een rij beschoeiingspalen. De gracht raakte geleidelijk opgevuld en werd wellicht rond het midden van de 14de eeuw gedeeltelijk opnieuw uitgegraven. Later, in de loop van de late 14de en 15de eeuw is ze opnieuw opgevuld geraakt. Pas in 1787 is de gracht definitief gedempt.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	1500 - heden
Nieuwe tijd C	1850 - heden
Nieuwe tijd B	1650 - 1850 na Chr.
Nieuwe tijd A	1500 - 1650 na Chr.
Middeleeuwen:	450 - 1500 na Chr.
Late-Middeleeuwen B / Late Middeleeuwen	1250 - 1500 na Chr.
Late-Middeleeuwen A / Volle Middeleeuwen	1050 - 1250 na Chr.
Vroege-Middeleeuwen D / Ottoonse periode	900 - 1050 na Chr.
Vroege-Middeleeuwen C / Karolingische tijd	725 - 900 na Chr.
Vroege-Middeleeuwen B / Merovingische tijd	525 - 725 na Chr.
Vroege-Middeleeuwen A / Volksverhuizingstijd	450 - 525 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. - 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 - 12 voor Chr.
Late-IJzertijd	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	500 - 250 voor Chr.
Vroege-IJzertijd	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000-800 voor Chr.
Late-Bronstijd	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege-Bronstijd	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 - 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden Steentijd):	8800 - 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	300.000 - 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

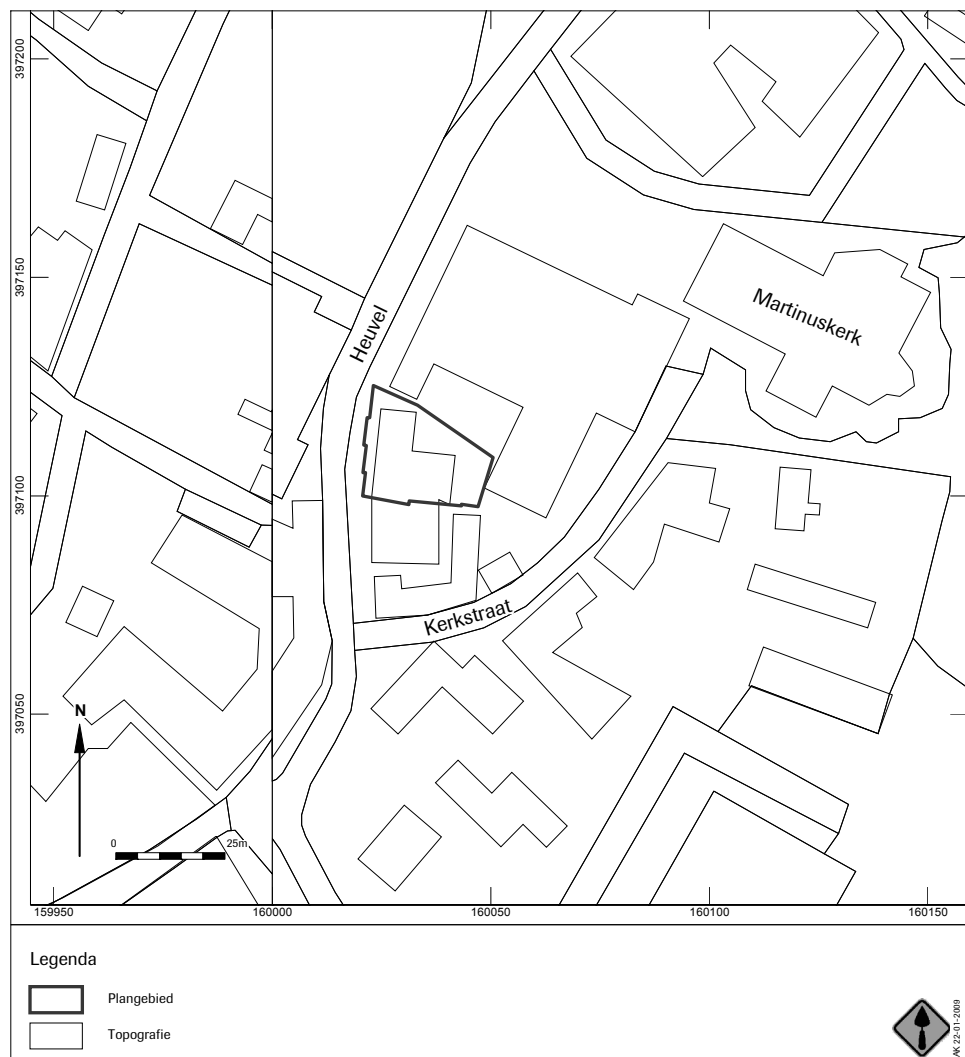
Afb 1: Locatie van de opgraving.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Okko project B.V. heeft ADC ArcheoProjecten een Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven en aansluitend een Archeologische Opgraving uitgevoerd voor het plangebied De Heuvel (afb. 1), in het kader van een nieuwbouwproject. In het plangebied zal een appartementscomplex met ondergrondse parkeergarage worden gebouwd. Op de plaats van de kelder zal de bodem tot 4 meter onder maaiveld worden verstoord. Op basis van opgravingsresultaten in de nabije omgeving (zie §1.2) werden muurwerk, nederzettingssporen zoals paalkuilen, greppels en waterputten, mogelijk een gracht, ophogingslagen en mogelijk menselijke begravingen verwacht vanaf de Vroege Middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd. (Zie voor periodisering tabel 1). De voorgenomen bouwplannen zullen deze sporen vernietigen. Aangezien behoud in-situ geen reële optie bleek, is gekozen voor het ex-situ behouden van de archeologische restanten door middel van een opgraving. Deze had dan ook ten doel de archeologische sporen te documenteren en de vondsten te bergen, en zodoende de archeologische informatie van dit terrein veilig te stellen.

Afb. 2: Locatie van het onderzoeksgebied in St.-Oedenrode

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 485m² en is momenteel bebouwd. Langs de straatkant staan huizen uit de eerste helft van de 20ste eeuw, met daarachter tuinen. Het gebied ligt in de dorpskern van St.-Oedenrode en wordt begrensd door de Heuvel in het westen en omliggende percelen in het noorden, oosten en zuiden. Door de geringe oppervlakte werd in

eerste instantie één proefsleuf getrokken (werkput 1) haaks op de Heuvel. Na het bespreken van de resultaten met dhr. Van Genabeek werd besloten onmiddellijk verder te gaan met een vlakdekkende opgraving van het noordelijke deel van het plangebied (kelderzone). Hiertoe werden nog twee werkputten aangelegd, deels overlappend met de proefsleuf. In totaal werd een oppervlakte van 231 m² onderzocht.

Het veldwerk is uitgevoerd tussen 10-04 en 18-04-2007. In die periode zijn de werkputten aangelegd en onderzocht conform het Programma van Eisen (PvE), dat door J. Dijkstra is opgesteld.¹ Dit ontwerp is goedgekeurd door M. Meffert van de Provincie Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch. De vondsten en bijbehorende documentatie die tijdens de opgraving zijn verzameld, zijn gedeponeerd in het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Noord-Brabant.

Het veldteam bestond uit de volgende personen: S. Hakvoort (projectverantwoordelijke), L. van der Meij (veldtechnicus), en S. Kodde (grondwerker). Vrijwilligers van de Heemkundige Kring De Oude Vrijheid waren H. Hendriks en B. Smith. Senior archeoloog was P.C. de Boer.

De contactpersoon bij Okko project b.v. was P. Derks.

Het vondstmateriaal is bestudeerd door S. Ostkamp (aardewerk), J. Bos en C. Moolhuizen (botanische monsters), C. Nooijen (metaal), en M. Domínguez Delmás (RING, dendrochronologische monsters). Hun bevindingen zijn in de betreffende deelrapporten beschreven.

1.2 Vooronderzoek

1.2.1 Historische gegevens²

De stadskern van St.-Oedenrode is gelegen langs de Dommel, in een van de grillige meanders van deze rivier. De plaats is ontstaan op een dekzandrug, die nog duidelijk te herkennen is in de huidige topografie. Ook de straatnaam "De Heuvel" wijst hierop. Aan weerszijden van de Dommel liggen meerdere van deze kleine zandruggen.

Wanneer de nederzetting precies ontstaan is en hoe het uitzicht was van deze pre-stedelijke kern is onduidelijk. De nederzetting zou al sinds de Vroege Middeleeuwen bestaan, mogelijk sinds ca. 500 n.Chr., en zeker vanaf de 12de eeuw een permanente bewoning kennen. Gedurende de 12de eeuw en wellicht reeds vroeger was St.-Oedenrode het machtscentrum van het graafschap Rode. Vanaf ca. 1100 zouden de graven van Rode een burcht hebben gehad op de Heuvel. Ook over het aard van deze burcht is weinig gekend. Een laat 18de-eeuwse kaart toont het bestaan van een 8-vormig grachtsysteem in de stadskern, ter hoogte van de huidige St.-Martinuskerk. Het zuidelijke deel van het westelijke terrein werd recentelijk archeologisch onderzocht, waarbij heel wat informatie over het burchtterrein aan het licht kwam. Het bestaan van het grachtsysteem werd hierbij bevestigd. Aardewerkvondsten maken duidelijk dat het terrein al in de tweede helft van de 9de eeuw was bewoond, maar op dat moment is nog geen sprake van een elite site. Uit de 11de - 12de eeuw dateren wel verschillende grote gebouwen die met de burcht in verband kunnen worden gebracht (zie verder).

De St.-Martinuskerk staat op de plaats van de oude St.-Odakerk, een kerk die teruggaat tot in het begin van de 12de eeuw en gesticht werd door graaf Arnold van Rode. De kerk staat op het westelijke eiland binnen het grachtsysteem, en vermoed wordt dat de grafelijke burcht op het oostelijke terrein was gelegen. Dit komt overeen met het traditionele beeld van een - verhoogd - opperhof met een versterkte burcht en een neerhof met een zgn. eigenkerk. Het oostelijke terrein bevindt zich onder het kerkhof van de St.-Martinuskerk.

Hoe het 'Odabergje' in dit geheel past, is niet duidelijk. Het kunstmatig opgeworpen bergje ligt ter hoogte van het huidige kerkhof, aan de uiterste zuidrand van het mogelijke burchtterrein. Volgens de legende heeft de heilige Oda op dit bergje gewoond en is ze er in 726 ook begraven. Het zandlichaam heeft een diameter aan de basis van zo'n 40 m, maar steekt tegenwoordig nog

¹ Dijkstra 2007, PvE nummer 06-113.

² Van de Wijdeven & Arts, 1999; www.baac.nl.

maar voor de helft uit boven het opgehoogde kerkhof. Mogelijk vervulde het bergje reeds ten tijde van de graven van Rode een religieuze functie.

In 1232 kreeg St.-Oedenrode stadsrechten van de hertog van Brabant, Hendrik I. Tegelijk werd het graafschap Rode opgegeven. De toekenning van stadsrechten kaderde in een hele reeks stadsstichtingen in het noordoosten van het hertogdom Brabant, waarvan 's Hertogenbosch in 1195 de eerste was. Eindhoven, Oisterwijk, St.-Oedenrode en Helmond volgden in 1230-32. Opvallend is dat deze vier gelegen waren in de onmiddellijke nabijheid van een bestaande burcht. St.-Oedenrode groeide uit tot een belangrijke plaats in de meierij en werd eveneens vanaf 1232 de hoofdstad van Peelland. St.-Oedenrode kreeg evenwel nooit het karakter van een echte stad, en werd ook nooit voorzien van stadsversterkingen.

Bij het opheffen van het graafschap Rode kwam de burcht in handen van de Hertog van Brabant. In de loop van de 14de en 15de eeuw werden nieuwe gebouwen in baksteen op het burchtterrein gebouwd, waaronder het 'Hertogenhuis', een Raadhuis en een kapittelschool. Vanaf het begin van de 14de eeuw is bekend dat een leenman van de Hertog in het Hertogenhuis resideerde. Resten van deze gebouwen werden bij het archeologisch onderzoek in 2003 en 2006 aan het licht gebracht.

Gedurende de 16de eeuw werden in St.-Oedenrode verschillende malen verwoestingen aangericht tijdens de 80-jarige oorlog. Onder meer de St.-Odakerk, het Hertogenhuis en het Raadhuis werden in brand gestoken. Tijdens het recent archeologisch onderzoek werden sporen van brand aangetroffen. Ook werd duidelijk dat een groot deel van het burchtterrein na deze verwoestingen niet meer heropgebouwd werd maar dat het terrein in gebruik was als akker.

Mevr. Damen - van de Mosselaer kon de bewoningsgeschiedenis van het terrein terugvoeren tot 1640.³ Vanaf die datum, maar ongetwijfeld reeds veel vroeger, is het terrein permanent bebouwd geweest. De percelen worden begrensd door de straat aan de ene zijde en door de burchtgracht aan de andere zijde. In 1832 is het terrein nog onderverdeeld in vier percelen, eigendom van Piet van de Mosselaer. In 1880 zijn deze vier percelen samengevoegd tot twee. Vanaf ca. 1960 bevindt zich op elk van de percelen een handelspand.

Pas in 1787 wordt de burchtgracht definitief gedempt. De vrijgekomen ruimte wordt verdeeld tussen de eigenaar aan de kant van het burchtterrein enerzijds en de bewoners aan de Heuvel anderzijds.⁴

Vroeger archeologisch onderzoek

In de onmiddellijke omgeving van het plangebied werden reeds verschillende archeologische opgravingen uitgevoerd, met boeiende resultaten.

In 2003 en opnieuw in het begin van 2006 heeft BAAC b.v. onderzoek verricht aan de Kerkstraat, net ten noorden en ten noordwesten van de huidige locatie (Archis onderzoeksmeldingsnr. 4620).⁵ Doordat op die locatie in het verleden relatief weinig is gebouwd, zijn de grondsporen hier goed bewaard gebleven. Het burchtterrein lag tussen de Dommel en de Heuvel, en had ruwweg een acht-vorm. De afbakening van het terrein werd gevormd door een of meerdere grachten. Het westelijke deel van de acht-vorm werd voor ongeveer de helft opgegraven (zuidzijde). Bij het onderzoek werden bebouwingssporen aangetroffen daterend uit de 11de en 12de eeuw, waaronder twee grote zaalgebouwen, een schuur en andere bijgebouwen. Ook een hoek van het kerkhof van de oorspronkelijke St.-Odakerk werd aangesneden.

De gracht rond de voorburg kon op verschillende plaatsen onderzocht worden. Ter hoogte van de Heuvel liepen minimaal vier grachten parallel aan elkaar. Het is echter niet duidelijk of deze gelijktijdig hebben gefunctioneerd. De hoofdgracht was maximaal 16 meter breed, andere grachten waren smaller. Ook de resten van het 15de-eeuwse "Hertogenhuis" werden onderzocht, naast verschillende andere stukken muurwerk daterend uit de Late Middeleeuwen. Aansluitend bij dit onderzoek werd de aanleg van een riool langs een deel van de Heuvel begeleid (Archis onderzoeksmeldingnr. 19514).

³ Mondelinge mededeling mevr. W. Damen - van de Mosselaer, waarvoor dank.

⁴ Heesters & Rademakers, 1972, 214-215.

⁵ www.baac.nl

Ten zuidwesten van het huidige plangebied, op de hoek Kofferen/Hoge Vonderstraat werd in het voorjaar van 2000 door de Afdeling Archeologie gemeente Eindhoven en de Archeologische Werkgroep van Heemkundekring De Oude Vrijheid een eerste archeologisch inventarisatie uitgevoerd. Hierbij kwamen bewoningssporen uit de 13de tot 15de eeuw aan het licht, een gracht gedempt in de 13de eeuw en huizen uit de 18de – 19de eeuw.⁶ Deze locatie werd verder onderzocht door ADC ArcheoProjecten in 2006.⁷

Iets verder van de stadskern verwijderd werden in de jaren '70 en '80 op verschillende plaatsen nederzettingssporen aangetroffen uit de 11de – 13de eeuw (o.a. langs het Everse Akkerpad en aan het Cathalijnepad). Deze vondstplaatsen liggen net als de stadskern op zandruggen, en waren meestal afgedekt door esdekken daterend vanaf de Late Middeleeuwen.

Tot slot zijn ten westen van het plangebied (locatie Mariëndal) bewoningssporen uit de late Bronstijd/vroege IJzertijd gevonden en resten uit de Nieuwe Tijd (archis waarnemingsnr. 50606)

Rekening houdend met deze waarnemingen werd in eerste instantie geopteerd om één proefsleuf te trekken haaks op de Heuvel. Op basis van de resultaten van deze proefsleuf zou dan beslist worden of een doorstart naar een vlakdekkende opgraving wenselijk was. Dit was inderdaad het geval, zodat de archeologische opgraving onmiddellijk kon aansluiten op de proefsleuf. De resultaten worden in dit rapport samen behandeld

1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

De archeologische opgraving heeft tot doel het materiaal van de vindplaats veilig te stellen en de gegevens te documenteren om daarmee informatie te behouden die van belang is voor de kennisvorming over het verleden.

Het onderzoek binnen de dorpskern van St.-Oedenrode kan verder worden gerelateerd aan ander archeologisch onderzoek in dorpskernen op de Brabantse zandgronden (ontstaan, ontwikkeling en hiërarchie van dorpen). De resultaten van het onderzoek kunnen verder van belang zijn voor een voorgenomen vervolgonderzoek naar het terrein van de burcht van de heren van Rode.

Specifiek voor St.-Oedenrode – de Heuvel zijn in het PvE verschillende onderzoeksvragen gesteld, die in dit rapport zo goed mogelijk zullen worden beantwoord op basis van hetgeen in de werkputten is aangetroffen:

- Wat is de datering, fasering, ruimtelijke spreiding, aard en fasering van de aanwezige bewoningssporen?
- In hoeverre zijn sporen te relateren aan het grafelijk kasteel? Wat is die relatie?
- Indien een esdek aanwezig is: wanneer is dit aangelegd?
- Is er een relatie met de bewoningssporen die door Baac b.v. zijn opgegraven op aangrenzende percelen (aan de Kerkstraat), zo ja, welke?
- Welke bijdrage leveren de aanwezige bewoningssporen aan de ontstaansgeschiedenis van St.-Oedenrode (Rode) vanaf de Vroege Middeleeuwen?
- Kan er een bijdrage geleverd worden aan de plattegrond van de middeleeuwse nederzetting St.-Oedenrode en zo ja hoe ziet die eruit?
- Komt de verkaveling uit de Vroege of Volle Middeleeuwen overeen met de huidige verkaveling? - Indien huisplattegronden te herkennen zijn: lagen deze aan de huidige straat de Heuvel?
- Kan er op basis van vondstcomplexen en ecologische monsters iets worden gezegd over de materiële cultuur, voedingsgewoontes en handelsrelaties van de bewoners van het kasteel en de nederzetting in de Volle en Late Middeleeuwen?

⁶ Van de Wijdeven en Arts 2003.

⁷ Timmermans & Williams 2007

1.4 Opzet van het rapport

Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.1 -specificatie OS15). In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd, waarna de eerste conclusies volgen. Indien nodig kan altijd worden teruggegrepen op de basisgegevens. Deze bevinden zich achterin dit rapport.

Na de samenvatting en dit inleidende hoofdstuk volgt een omschrijving van de onderzoeksmethoden in hoofdstuk 2. Vervolgens zullen de verschillende deelonderzoeken aan de orde komen. De auteurs staan telkens bij de betreffende hoofdstukken vermeld. Allereerst wordt een beschrijving gegeven van de fysisch-geografische context van de vindplaats. Vervolgens worden de aangetroffen sporen en structuren beschreven, gevolgd door een analyse van de verschillende categorieën vondstmateriaal. In hoofdstuk 4 volgt een globale analyse en de beantwoording van de specifieke onderzoeksvragen. Afgesloten wordt met een samenvatting en conclusie.

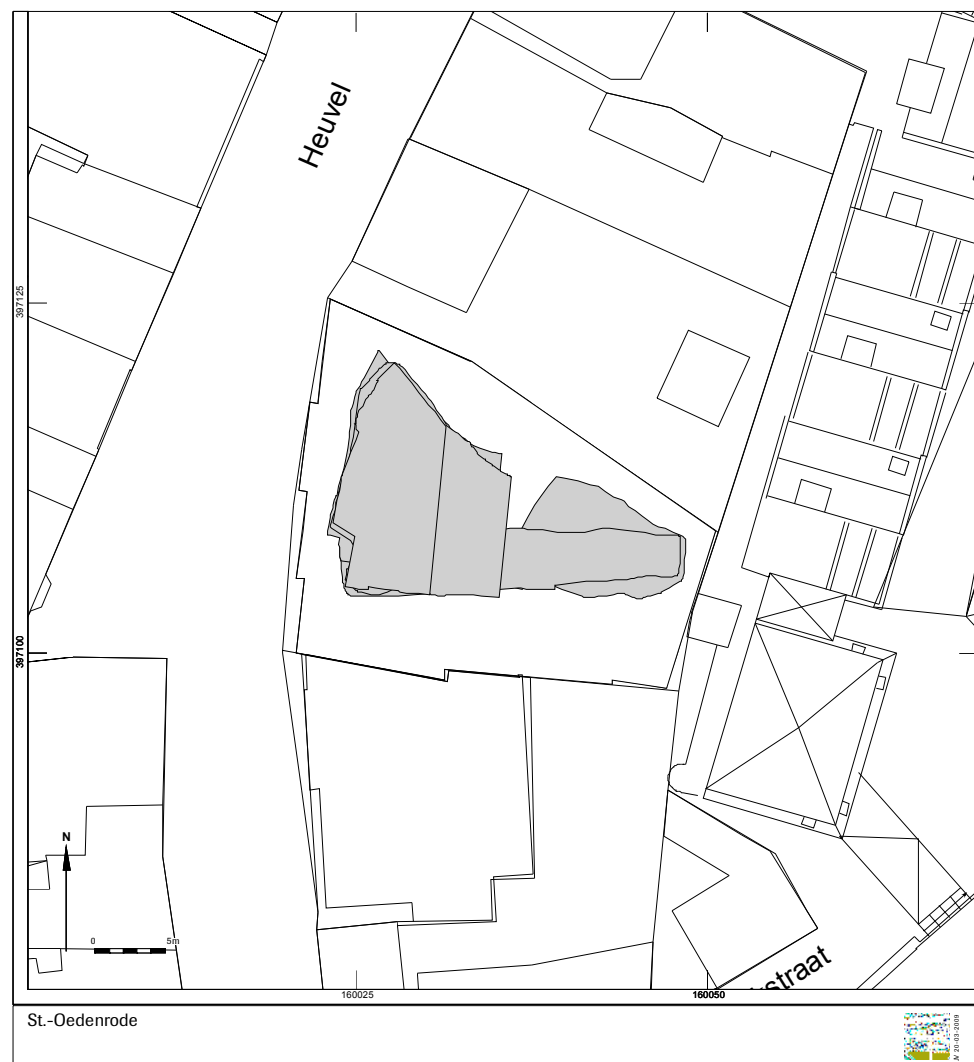

2 Methoden

Het onderzoek is uitgevoerd conform de KNA 3.1 en het PvE. Op het terrein werd een proefsleuf (WP 1) aangelegd van 25 x 5 m, haaks op de Heuvel. In deze proefsleuf werd slechts één vlak aangelegd op ca. 10,70 m +NAP. Hierin waren reeds duidelijk de resten van een middeleeuws loopvlak en een gracht (mogelijk de slotgracht van de burcht van Rode) te zien. Op basis van deze resultaten werd beslist onmiddellijk over te gaan tot een vlakdekkende opgraving van dat deel van het terrein waar kelders waren gepland. Werkputten 2 en 3 werden ten noorden van en overlappend met werkput 1 aangelegd met behulp van een graafmachine met een gladde bak. Een schaaftak werd niet gebruikt wegens de aanwezigheid van vooral puinrijke lagen. Werkput 2 is de eerste vlakdekkende opgravingsput en overlapt deels met werkput 1. Een eerste vlak werd aangelegd op ca. 10,80 m +NAP, een tweede vlak op 10,65 m +NAP en een derde vlak ten slotte tot op de schone moederbodem op 10,00 m +NAP. Werkput 3 is in het oosten van het terrein aangelegd. In werkput 3 was de burchtgracht meteen zichtbaar en was het niet nodig meer dan één vlak aan te leggen. Dit vlak werd aangelegd op gemiddeld 9,30 m +NAP.

Wegens grote problemen met het in depot zetten van het stort, konden de vlakken van werkput 2 en 3 niet aaneensluitend aangelegd worden. Het ontbreken van damwanden zorgde eveneens voor instabiliteit ter hoogte van de putwanden. Om dezelfde reden konden een aantal diepe sporen, zoals de burchtgracht en een waterput (S 50) niet tot op de bodem onderzocht worden.

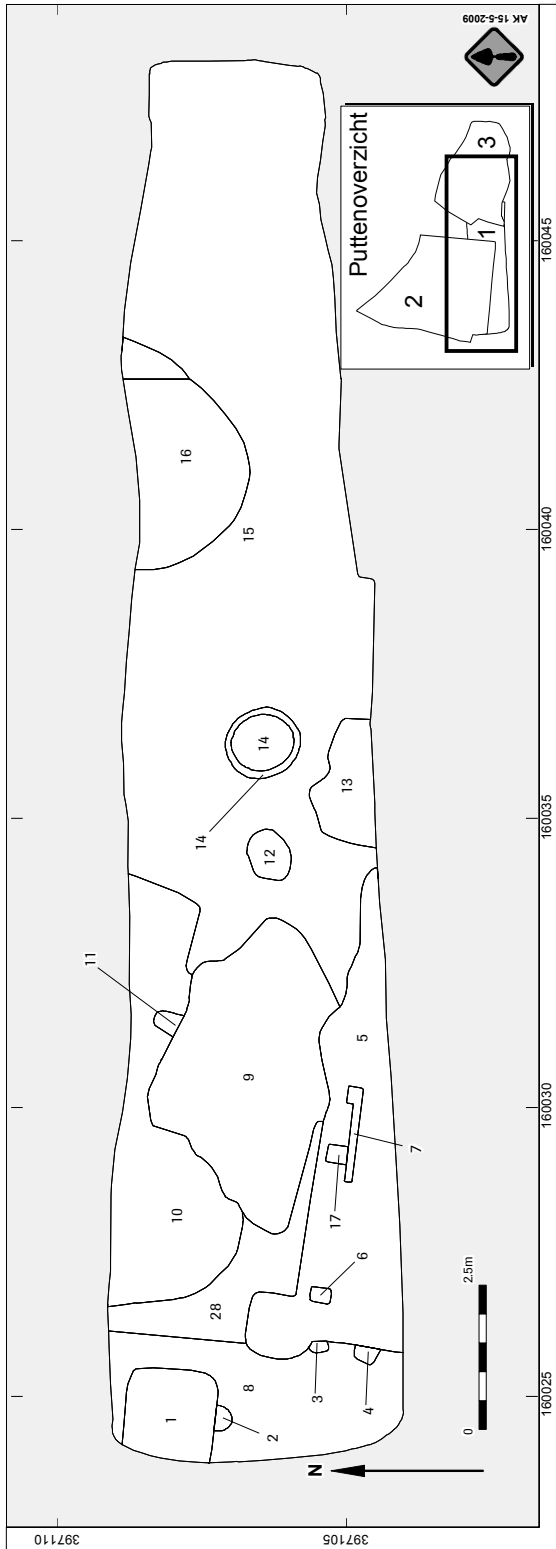

Afb. 3: Puttenplan

Sporen werden aangekrast, en om de 2m werd een waterpashoogte bepaald. Tijdens het onderzoek, zowel bij de aanleg van de vlakken als bij het onderzoeken van de sporen wordt intensief gebruik gemaakt van een metaaldetector. Er werden alleen vondsten verzameld die kunnen worden gerelateerd aan sporen en/of lagen.

Grachten werden indien mogelijk gecoupeerd en geregistreerd. Uit de verschillende vullingslagen werd nauwgezet vondstmateriaal verzameld. Er werd een zo volledig mogelijk noord-zuid en oost-west profiel getekend en gefotografeerd. Zowel vlak- als profieltekeningen werden op schaal 1:20 ingetekend. Het sporenvlak, de coupes en de profielen werden gefotografeerd. Enkel sporen die dateren vóór 1900 werden gecoupeerd, getekend en geheel afgewerkt tot op het niveau waarop de vragen kunnen worden beantwoord. Uit kansrijke sporen en de grachten werden monsters genomen t.b.v. ecologisch onderzoek. Constructiehout werd bemonsterd t.b.v. dendrochronologische dateringen. Het aanwezige muurwerk werd beschreven en baksteenformaten werden genoteerd.

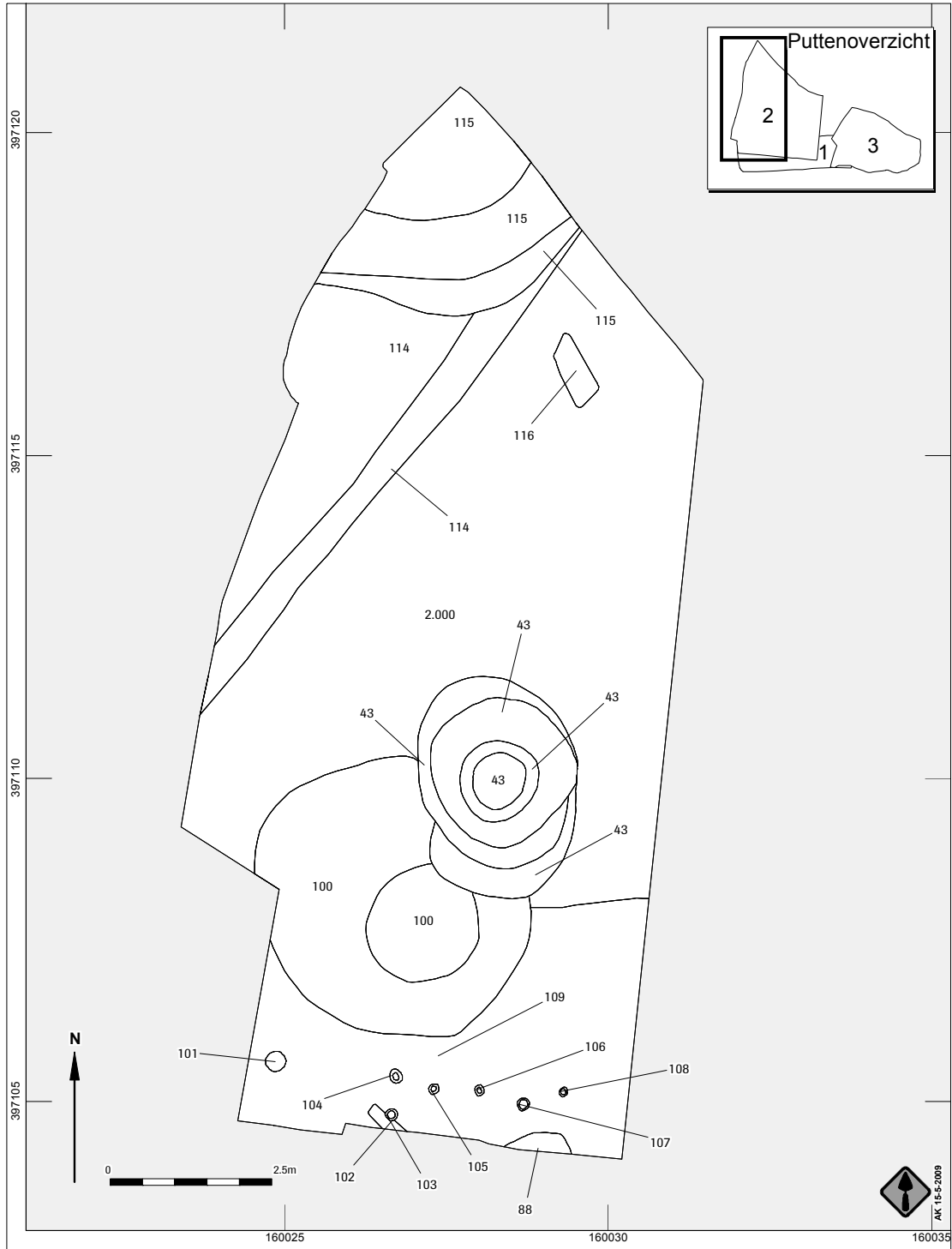
Afb. 4: Alle sporen kaart werkput 1, vlak 1.

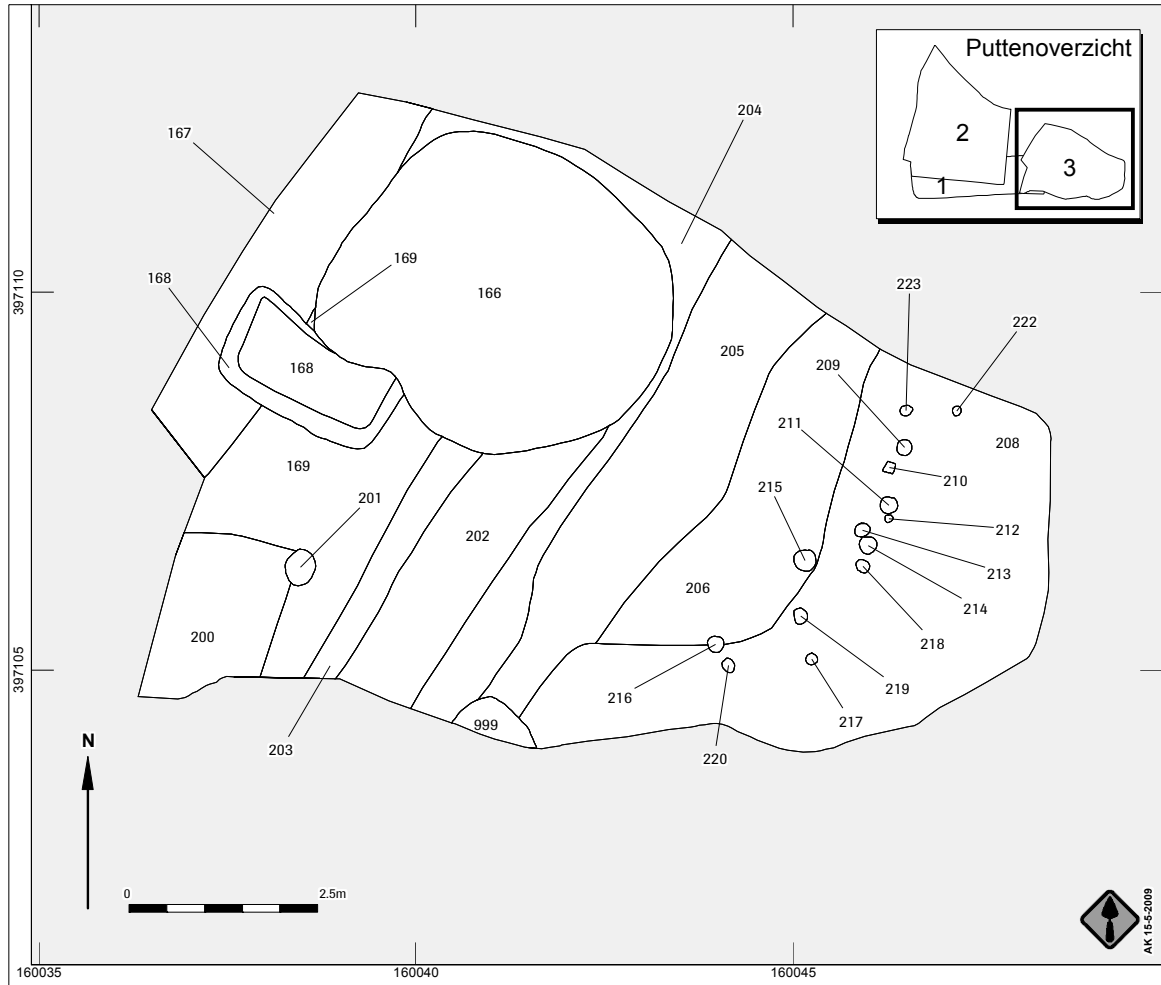
Afb. 5: Alle sporen kaart werkput 2 vlak 1.

Afb. 6: Alle sporenkaart werkput 2, vlak 2.

Afb. 7: Alle sporenkaart werkput 2, vlak 3.

Afb. 8: Alle sporenkaart werkput 3, vlak 1.

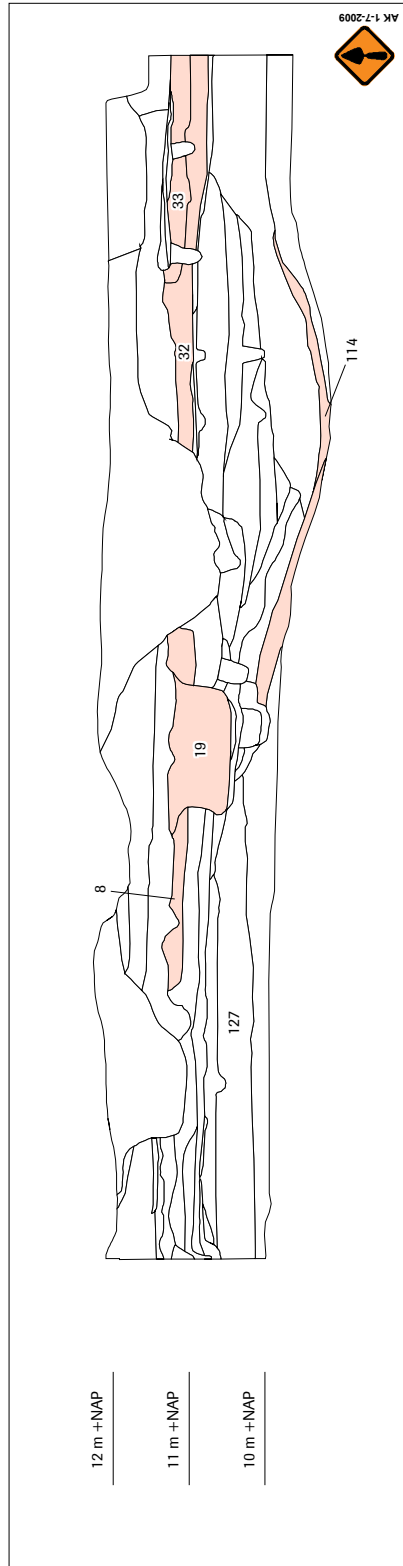
3 Resultaten

3.1 Fysisch geografisch onderzoek

Het plangebied bevindt zich in de dorpskern van St.-Oedenrode. St.-Oedenrode ligt aan het riviertje de Dommel. Deze waterloop vertoont een erg grillig verloop met heel wat meanders. St.-Oedenrode ligt binnen een dergelijke meander, en is dus langs drie zijden door het riviertje omgeven. Langs het beekdal van de Dommel bevinden zich heel wat kleine dekzandruggen,

De dorpskern van St.-Oedenrode is ontstaan op een dergelijke dekzandrug. Ter hoogte van het onderzoeksterrein bevindt zich een dik pakket ophoging boven de natuurlijke zandbodem. Deze ophoging is grotendeels het resultaat van eeuwenlange bebouwing en bewoning. Mogelijk bevinden zich onderin het zuid- en westprofiel de resten van een oude akkerlaag (afb. 9, lg. 127). Deze laag is homogeen grijsbruin en zandig. Ze is ter hoogte van de burchtgracht (zie verder) ongeveer 15 cm dik en werd dikker naar het westen (40 cm). In het westprofiel wordt de laag doorsneden door een greppel en ze komt niet meer voor aan de noordkant van deze greppel. Ook in het noordprofiel is deze laag niet meer aanwezig. De (akker)laag is ouder dan alle bewoningssporen op het terrein en wordt zowel door de burchtgracht als door de andere greppels doorsneden. Enkele aanlegvondsten zijn wellicht afkomstig uit deze laag, maar kunnen weinig zeggen over de datering ervan (zie 3.3).

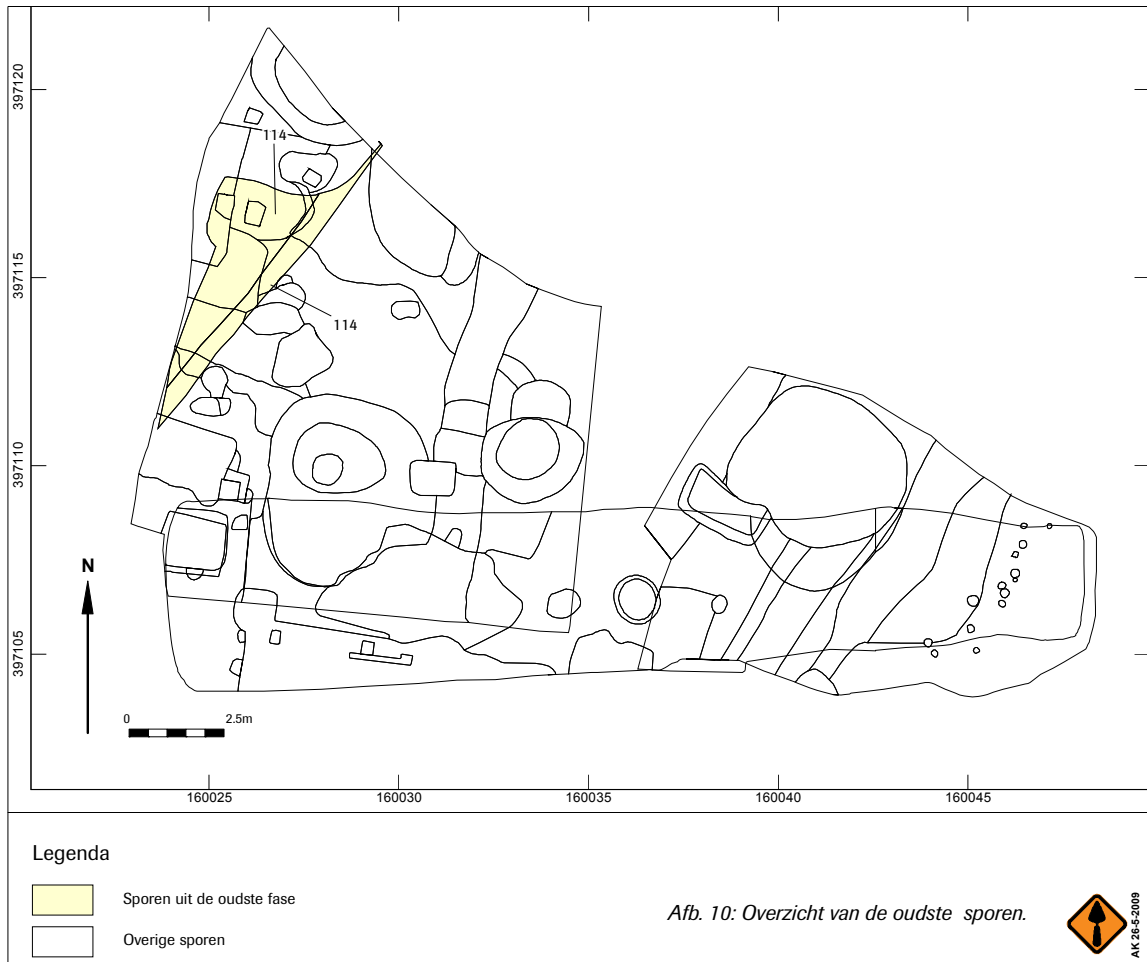

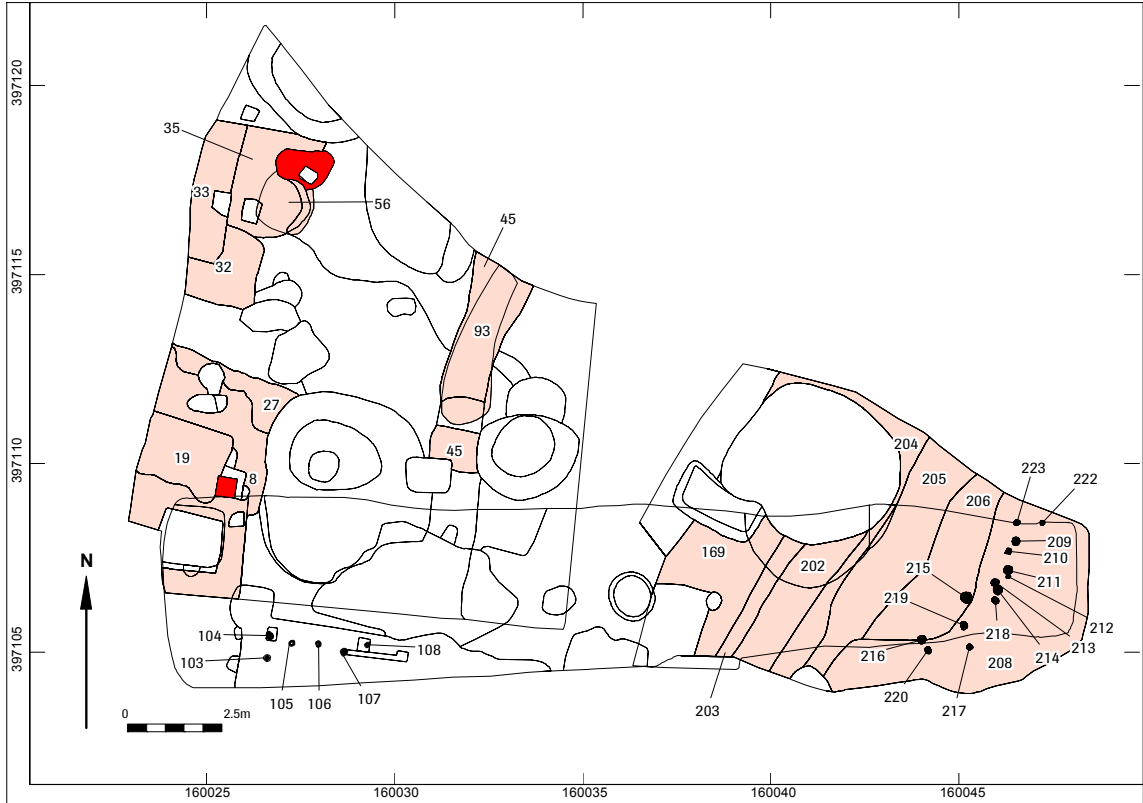
Afb. 9: Westprofiel met mogelijke akkerlaag, lemen vloeren en weggreppel (zie verder)

3.2 Sporen en structuren

Op de beperkte oppervlakte van het onderzoeksterrein werden toch heel wat sporen aangetroffen. Het meest in het oog springend waren de resten van twee laatmiddeleeuwse huisplaatsen en de verschillende grachten, die een beeld geven van de organisatie van het stedelijk landschap. Verder zijn ook waterputten aangetroffen uit verschillende perioden, en heel wat kuilen en losse sporen.

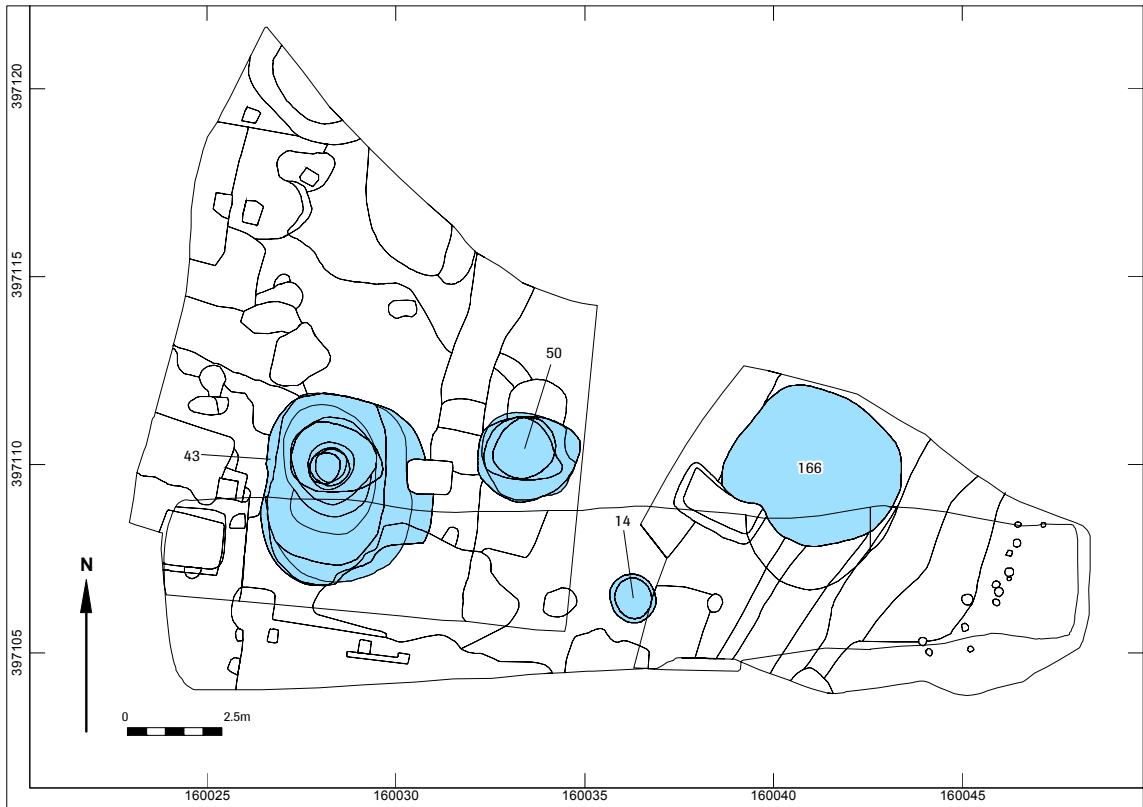
Legenda

- Laat middeleeuwse sporen
- Haarden
- Paalkuilen
- Overige sporen

Afb. 11: Overzicht van de laatmiddeleeuwse sporen

AK 26-5-2009

Legenda

- 16e-18e eeuwse middeleeuwse sporen
- Overige sporen

Afb. 12: Overzicht van de 16de - 18de -eeuwse sporen.

AK 26-5-2009

3.2.1 De oudste fase

Het oudste vondstmateriaal uit de opgraving zijn twee Romeinse scherven. Deze kunnen wijzen op bewoningsactiviteiten nabij de opgravingslocatie, maar uit deze periode zijn verder geen nederzettingen aangetroffen.

Hetzelfde geldt voor de oudste middeleeuwse vondsten. Het gaat om enkele scherven van het type Badorf en Mayen, te dateren in de laat-Karolingische periode, scherven van het Pingsdorf-type uit het Duitse Rijnland uit de late 10de en 11de eeuw, en ook enkele scherven van vergelijkbaar roodbeschilderd aardewerk uit Zuid-Limburg uit de late 11de en 12de eeuw. Het gaat hierbij echter om aanlegvondsten, die wellicht uit de oude akkerlaag afkomstig zijn en deels als opspit kunnen beschouwd worden. De aanwezigheid van deze scherven wijst wel op een zekere activiteit op of nabij de onderzoekslocatie, maar niet op intensieve bewoning.

Het oudste spoor dat werd aangetroffen is een greppel (S114) die langs de westelijke rand van het terrein liep (afb. 13). Deze greppel lag onder latere, 14de-eeuwse vloerniveaus (zie verder), en werd pas zichtbaar in het tweede en derde vlak. De greppel vertoonde een breed, komvormig profiel waarin verschillende opvullingslaagjes herkenbaar waren. De greppel werd plaatselijk afgedekt met een puinlaag. Halverwege de put verdwijnt de greppel in het westprofiel (zie ook afb. 9).

In de vulling is slechts één scherf gevonden, daterend tussen 1150 en 1200. Mogelijk kan deze greppel geïnterpreteerd worden als weggreppel. Dit zou betekenen dat het traject van de straat, de Heuvel, weinig of niet meer veranderd is sinds de late 12de of 13de eeuw. Op het moment dat de weggreppel in gebruik raakte, werd ze gedempt en werd de vrij gekomen ruimte ingepalmd door bewoning. De ingebruikname van het terrein kan volgens de analyse van het vondstmateriaal inderdaad in de late 13de eeuw gesitueerd worden (zie 3.3).

Bij het onderzoek aan de hoek Kofferen/Hoge Vonderstraat werd eveneens een weggreppel aangetroffen, dit keer ten westen van de straat (het Kofferen ligt in het verlengde van de Heuvel). Het vondstmateriaal hieruit dateerde iets later, met name uit de periode 1200-1400.⁸

Afb. 13: Profiel van de weggreppel S114.

⁸ Timmerman & Williams 2007.

3.2.2 De Late Middeleeuwen

Huisplaatsen

In een strook van ca. 4 m breed langs de Heuvel werden de resten aangetroffen van een middeleeuws looppniveau bestaande uit verschillende leemvloeren. Er konden minstens twee verschillende percelen herkend worden (S19/27 en S32/33/35), met een 'lege' tussenstrook van ca. 1,5 m (S18). Deze strook duidt mogelijk de scheidingsgrens tussen de erven aan. In het profiel kon dit jammer genoeg niet verder bevestigd worden, aangezien net op de overgang tussen beide leemvloeren een diepe recente verstoring zat.

In beide gevallen lag langs de oostzijde van het perceel een bakstenen vloertje (S20 en 38/39, afb. 14); deze vloertjes vertoonden beide brandsporen, en kunnen dus als hardplaats geïnterpreteerd worden. De bakstenen varieerden in afmetingen en waren veelal niet volledig. De grootste volledige baksteen in S 38 mat 14 x 29 x 6 cm, in S 20 12 x 22 x 5,5 cm. Het gaat ongetwijfeld om hergebruikte stenen, zodat het baksteenformaat weinig zeggend is.

Huisplaats S19/27 is 6,20 m breed en ongeveer 3,80 m diep bewaard. Centraal bevindt zich een rechthoekige zone (2,2 x 1,6 m) die een stuk lichter gekleurd is. Dit bleek in profiel een ruim 60cm diepe kuil te zijn, mogelijk een soort kelder- of voorraadkuil. Aan de noordzijde bevatte de leem iets meer puin. De leemlaag was gemiddeld een 20 cm dik.

De begrenzing van S32/33/35 is iets onregelmatiger; de zone is ongeveer 3,20 m diep bewaard en 4,80 m breed. Er konden telkens verschillende lagen leem herkend worden. De lagen waren veelal verbrand en bevatten houtskool. Het pakket was in totaal ongeveer 20 tot 30cm dik.

S 35 bevatte twee scherven, een stuk blauwgrijs aardewerk ruim daterend tussen 1200 en 1350, en een 14de-of vroeg 15de-eeuws steengoedfragment.

Afb. 14: Detail van hardplaats S 39 (met verstoring in de zuidoost-hoek)

De percelen zijn rechthoekig en lijken haaks op de Heuvel georiënteerd te zijn (oost-west). Hoewel de lemen vloerniveaus duidelijk herkenbaar zijn, en de harden suggereren dat we ons binnen een (houten of stenen) gebouw bevinden, ontbreken verdere sporen van huisbouw. Er werden geen paalkuilen aangetroffen die aan een mogelijke houten huisstructuur konden toegewezen worden, noch funderingen van (deels) bakstenen gebouwen.

Afb. 15: Overzicht van lemen vloer S 19 en bakstenen haard S 20

Onder deze meest noordelijke leemvloer, vlak naast de haard S39 bevond zich een kuil waarin een aantal volledige kruiken en potten staken (S56, afb. 16 en 17). De meeste van deze voorwerpen stonden nog rechtop in de kuil. We kunnen deze kuil mogelijk interpreteren als een voorraadkuil, met daarin een verzameling potten en kruiken waarin keuken ingrediënten bewaard werden. De kuil wordt echter afgedekt door de leemvloer S32, en behoort dus wellicht tot een oudere fase van de huisplaats. Hier is de vraag of de haardplaats S39 ook bij een oudere fase hoort of gedurende verschillende bewoningsfasen in gebruik is gebleven. Het aardewerk uit de kuil dateerde globaal uit de 14de eeuw en wordt verder in detail besproken (zie hoofdstuk 3.3). De inhoud van het aardewerk is bemonsterd voor botanisch onderzoek (zie hoofdstuk 3.6), om na te gaan welke producten er eventueel in de potten bewaard werden. De enige resten die in redelijke getale voorkwamen, waren die van boekweit. Het gaat wellicht om restanten van zaaigoed of afval, wat ons jammer genoeg verder weinig kan vertellen over de functie van de kuil of van de potten en kannen.

Afb. 16: Doorsnede van kuil S56

Afb. 17: Doorsnede van kuil S56 na weghalen van de eerste voorwerpen

Een drietal kuilen, S29, 30 en 31, bevonden zich in de lege strook (S18/17) en bevatten eveneens verbrande leem en houtskool. Mogelijk zijn dit ingegraven resten van een brandfase of afval van rond de haardplaats. Een blauwgrijze scherf uit S29 dateert tussen 1200 en 1350.

Grachten en greppels

Langs de oostzijde van het terrein werd zoals verwacht de slotgracht rond de burcht van Rode aangetroffen, die reeds in 2006 op een nabijgelegen terrein door BAAC werd onderzocht. De gracht kon blootgelegd worden over een breedte van ca. 9 m en een lengte van ca. 6 m. In het grondvlak waren reeds verschillende vullingslagen zichtbaar, en ook in het zuidprofiel zijn de insteek van de gracht en de verschillende lagen duidelijk herkenbaar (afb. 18 en 19). Wegens veiligheidsredenen kon niet meer dieper gegraven worden en kon de diepte van de gracht bijgevolg niet vastgesteld worden. Een recente betonnen pijler verstoorde ook enigszins het profiel. Deze strook van 9 m is slechts een deel van de slotgracht, de volledige breedte blijft onbekend.

Uit het profiel blijkt dat de gracht wellicht in twee keer opgevuld geraakt is (zie afb. 18). De lagen 171 tot 179 behoren bij een eerste vullingspakket. Daarna lijkt de gracht te zijn hergraven, maar minder diep. Deze laatste fase is opgevuld met de lagen 157 tot 160. Laag 156 is wellicht een latere nazak.

Uit de verschillende lagen werd nauwgezet vondstmateriaal verzameld, zowel in het vlak als in het zuidprofiel. Het oudste pakket bevatte grijsbakkend en blauwgrijs aardewerk, en wat vroeg 14de-eeuws geglazuurd steengoed. De looptijd van het geheel aan aardewerk in dit pakket is 1325 tot 1375. Het bovenste pakket bevat grijsbakkend en roodbakkend aardewerk, geglazuurd steengoed, Maaslands rood aardewerk en een enkele scherf Pingsdorf die als opspit kan beschouwd worden. De dateringen van het materiaal lopen meer uiteen dan in het oudste pakket; de doorlooptijd van het geheel ligt tussen 1350 en 1500.

Wellicht is de gracht een eerste keer opgevuld geraakt in de loop van de eerste helft van de 14de eeuw. Na een gedeeltelijke schoonmaakbeurt is de gracht opnieuw dichtgeslibd in de loop van de tweede helft van de 14de en 15de eeuw.

Afb. 18: Detail van de insteek van de gracht in het zuidprofiel

In de grachtvulling werden een aantal zware houten palen (S209 tot 223) gevonden. Deze leken in de lengte van de gracht te zijn geplaatst, soms met twee palen dicht naast elkaar, op 5 tot 6 m afstand van de rand van de gracht (zoals deze zichtbaar was in het grondvlak op 9,32 m +NAP). Wellicht gaat het om een soort oeverbeschoeiing. Een van deze palen werd geborgen voor dendrochronologisch onderzoek, maar jammer genoeg waren niet genoeg jaarringen aanwezig om tot een datering te komen (bijlage II).

Op een achttal meter ten oosten van de straatkant en min of meer parallel daarmee, bevond zich een smallere greppel S45/93. Bij gebrek aan vondstmateriaal is niet met zekerheid te achterhalen uit welke periode deze dateert. Opnieuw kan de vergelijking gemaakt worden met de opgraving aan het Kofferen. Ook hier werd parallel met de straat en ongeveer op een zelfde afstand ervan een smalle greppel aangetroffen, met daarin aardewerk uit de 14de eeuw. Mogelijk gaat het in beide gevallen om de achtergrens van percelen langs de Heuvel. In dat geval heeft de greppel gelijktijdig bestaan met de brede slotgracht.

3.2.3 De 16de tot 20ste eeuw

Uit de latere perioden zijn geen bebouwingsresten gevonden, maar verschillende andere sporen wijzen er wel op dat het terrein ook in deze periode constant bewoond is geweest.

Afvalkuil

In het eerste vlak in werkput 2 zijn heel wat aanlegvondsten verzameld in de oostelijke helft van de put. Tijdens het veldwerk zijn deze scherven niet aan een bepaald spoor of context toegeschreven. Bij analyse van het vondstmateriaal bleek echter dat een aantal van deze scherven samengevoegd konden worden en een samenhangend vondstcomplex vormden. Wellicht werd hier bij de aanleg van het vlak een kleine afvalkuil of –laag aangesneden die niet als zodanig herkend is.

Waterputten

Er werden in totaal 4 waterputten aangetroffen, waarvan twee in baksteen.

S 14 had een diameter van ca. 1,10 m; er bevonden zich slechts een tweetal 18de-eeuwse scherven in de vulling, maar ook 20ste-eeuws afval (zie 3.4. Metaal).

S 43 had een diameter van 90cm en de insteek was maximaal 3,40m in diameter (afb. 20). De schacht van de waterput was opgebouwd uit trapeziumvormige bakstenen van 18 x 10/8 x 5 cm. De vulling van zeer humeus, donkergrijs-zwart zand bevatte aardewerk en glas uit de 17de tot 19de eeuw, en een 20-tal metalen voorwerpen. Helemaal onderaan bevond zich een mestlaag. De onderkant van de waterput bevond zich op ongeveer 9 m +NAP. Tegen de buitenzijde zaten rond de onderkant van de waterput verticale plankjes, en de bakstenen constructie zelf stond eveneens op een frame van hergebruikt hout gefundeerd. Het gaat mogelijk om de resten van een karrenwiel (afb. 21). De onderste lagen steen waren zo opgemetseld dat er openingen bleven tussen de bakstenen voor de instroom van grondwater. De insteek werd deels terug opgevuld met plaggen.

Deze waterput hoorde wellicht bij een latere bewoningsfase van de percelen langs de Heuvel.

Afb. 20: Waterput S 43.

Afb. 21: Drie houtfragmenten, mogelijk van een karrenwiel

Uit waterput S50 kwamen slechts drie stuks aardewerk: twee fragmenten roodbakkerd aardewerk uit de 17de of 18de eeuw en een stuk 14de-eeuws steengoed. Een datering van de waterput is op basis hiervan dan ook onmogelijk. De kern van de waterput had een diameter van 1,60m, en de insteek was maximaal 2,60m in diameter.

Ook S166 in WP 3 was mogelijk een waterput. Het spoor had een diameter van ca. 5m, maar er kon geen kern in onderscheiden worden. Wel bevond zich recent afval bovenin de opvulling. Dit spoor werd niet meer verder onderzocht.

Overige structuren

Langs de zuidelijke rand van werkput 2 werd in vlak 3 een palenrij aangesneden. Deze bestaat uit 6 palen (S103 tot 108) die de fundering vormden van een bakstenen gebouwtje. De bovenkant van deze sporen en daarop de onderste baksteenlagen van het gebouwtje waren reeds te zien in werkput 1, op ca 10.70m +NAP. De paalkuilen bleken in totaal zo'n 60 tot 70 cm diep te zijn (S105 was 80cm diep). Ze werden gecoupeerd in werkput 2 vlak 3, en hadden op een diepte van 10,33 +NAP een diameter van 15 tot 20 cm. Er kon telkens een paalkern en een paalkuil onderscheiden worden. Er werd echter in geen van de paalkuilen aardewerk aangetroffen, maar op basis van de bakstenen muurresten (S6 en 7) die op deze palen gefundeerd waren, kan deze structuur als 19de of vroeg 20ste-eeuws gedateerd worden.

S 34, 36 en 41 zijn losse fragmenten muurwerk, die de lemen vloer S 35 verstoord hebben. Ze kunnen verder niet aan een bepaalde structuur gekoppeld worden, en zijn wellicht eveneens 19de-eeuws.

3.2.4 Losse sporen

Er bevonden zich nog heel wat kuilen, paalkuilen, verstoringen en allerlei opvullingslagen in het grondvlak. Deze konden echter niet aan een bepaalde structuur of bewoningsfase gekoppeld worden. Deze hoge complexiteit van grondsporen en grote mate van verstoring is typisch voor een terrein dat eeuwenlang bewoond is geweest. Uit deze losse sporen kon echter geen verdere informatie gehaald worden over de bewoningsgeschiedenis van het terrein, behalve dan dat het een extra aanwijzing is voor het continue gebruik van het terrein sinds de Volle Middeleeuwen.

3.2.5 Conclusie

De percelen lijken een lange bewoningsgeschiedenis achter de rug te hebben. Het geheel aan aardewerkvondsten wijst op een ingebruikname van het terrein in de (late) 13de eeuw. In de leemlagen en in de wellicht bijhorende kuilen werden scherven gevonden uit de 13de en 14de eeuw. De afvalkuil onder de haard bevatte eveneens 14de-eeuws aardewerk, terwijl er bij de aanleg van het vlak ook heel wat 16de - 17de-eeuwse scherven gevonden (zie hoofdstuk 3.3). Een waterput vlak ten oosten van het zuidelijkste perceel dateerde uit de 17de tot 19de eeuw. Uit deze latere periodes ontbreken echter sporen van huisstructuren. De bakstenen huizen die recentelijk gesloopt werden op deze plaats dateerden uit het begin van de 20ste eeuw.

3.3 Het aardewerk en de kleipijpen uit de opgraving

Door S. Ostkamp, met een bijdrage van D.H. Duco (Pijpenkabinet, Amsterdam)

3.3.1 Inleiding

Tijdens de opgraving 'De Heuvel' is een bescheiden hoeveelheid aardewerk gevonden. In totaal zijn 781 scherven verzameld, met een totaalgewicht van ruim 21,5 kilogram. Dit komt erop neer dat een gemiddelde scherf 27,6 gram weegt, hetgeen betekent dat het materiaal redelijk goed geconserveerd is.

3.3.2 Deventer Systeem

Om de vondsten die tijdens het onderzoek aan 'De Heuvel' in St.-Oedenrode zijn verzameld te kunnen vergelijken met vondsten die elders in ons land tevoorschijn kwamen en nog zullen komen, is het noodzakelijk dat ze typologisch op een standaardwijze worden ingedeeld en beschreven. Om tot een dergelijke standaard te komen, is in 1989 het zogenaamde 'Deventer-systeem' geïntroduceerd.⁹ De doelstellingen van dit systeem zijn meervoudig. Enerzijds kunnen met behulp van dit instrument op een snelle en eenvoudige wijze laat- en postmiddeleeuwse voorwerpen van glas en keramiek worden ingedeeld en beschreven. Anderzijds ontstaat door deze manier van werken gaandeweg een steeds groter wordende referentiecollectie voor de beschrijving van vondstgroepen uit de genoemde periodes. Daarnaast kan op basis van de aan dit systeem gekoppelde inventarislijsten van de beschreven vondstgroepen statistisch onderzoek worden verricht naar het bij de diverse sociale lagen behorende aardewerken en glazen bestanddeel van het huisraad. Zo kunnen bijvoorbeeld regionale verschillen in kaart worden gebracht. Op dit moment bestaat al een aanzienlijke reeks van aan deze standaard gekoppelde publicaties.

De classificatie van aardewerk en glas met behulp van het Deventer-systeem volgt een vast stramien. Eerst worden de keramiek- en glasvondsten per vondstcontext naar de daarin voorkomende baksels/materiaalsoorten uitgesplitst. Vervolgens worden per baksel of materiaalsoort (glas) codes toegekend aan de individuele objecten. Op basis hiervan wordt een tellijst van het minimum aantal exemplaren (MAE) samengesteld of vindt een schatting van het aantal potindividuen plaats op basis van de bewaard gebleven randpercentages (*Estimated Vessel Equivalents* of kortweg EVE's). Voor St.-Oedenrode is ervoor gekozen om de methode van de EVE's te gebruiken.

De aan de verschillende voorwerpen toegekende codes bestaan uit de drie volgende elementen: het baksel of de materiaalsoort (glas), het soort voorwerp en het op dat specifieke model betrekking hebbende typenummer. Zo krijgt een roodbakkend aardewerk de codering: r(oodbakkend aardewerk)-pis(pot)-, gevolgd door een typenummer (bijv. r-pis-5). Dit typenummer is uniek voor een bepaalde vorm. Wanneer een model nog niet eerder is beschreven, krijgt het een nieuw typenummer dat vervolgens in een centraal bestand wordt opgenomen. Door middel van de aan de voorwerpen toegekende codes kunnen deze vergeleken worden met soortgelijke objecten die eerder binnen het Deventer-systeem zijn gepubliceerd. Naast de inventarislijsten is een representatieve selectie van (archeologisch) complete voorwerpen en bijzondere fragmenten uit gesloten contexten opgenomen in een catalogus, die eveneens een standaard indeling heeft. In de catalogus in dit rapport zijn de vondsten uit een 14de - eeuwse voorraadkuil en een 17de-eeuwse afvalkuil opgenomen (resp. S56 en vlakvondsten).

3.3.3 Het aardewerk uit de opgraving

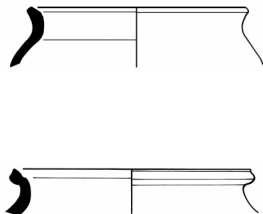
Hoewel twee Romeinse scherven kunnen wijzen op bewoningsactiviteiten op of nabij de opgravingslocatie, zijn uit deze periode geen nederzettingenresten aangetroffen. Hetzelfde geldt voor de oudste middeleeuwse vondsten. Twee vondstnummers (44 en 50, aanlegvondsten put 2 vlak 3) bevatten materiaal uit de (laat-)Karolingische periode. Het gaat daarbij om scherven van aardewerk uit Badorf en Mayen. Daarnaast zijn er enkele scherven van gedraaid grijs aardewerk

⁹ Clevis & Kottman 1989.

van onbekende origine uit deze periode (afb. 20). Overigens zijn de Romeinse scherven afkomstig uit dezelfde vondstcontext als deze scherven. Enkele scherven van het uit het Duitse Rijnland afkomstige Pingsdorf aardewerk kunnen op grond van het voorkomen van deze bakselgroep in Brabant in 10de of de eerste helft van de 11de eeuw worden gedateerd. Ook een deel van deze voor de site tamelijk vroege scherven komen uit diezelfde context. Naast aardewerk van het Pingsdorf-type uit het Duitse Rijnland zijn onder de vondsten ook enkele scherven van vergelijkbaar roodbeschilderd aardewerk uit Zuid-Limburg. Het voorkomen van dit materiaal wordt vooral in de late 11de en de 12de eeuw geplaast. Uit die periode stamt ook een fragment van witbakkend aardewerk uit het Belgische Maasland. Ook een deel van het blauwgrijze aardewerk uit Elmpt dateert waarschijnlijk uit dit tijdvak, hoewel de grootste groep Elmpter aardewerk zeker later is.

De in gebruik name van dit deel van St.-Oedenrode voor bewoning, moet echter later in de Middeleeuwen hebben plaatsgevonden; waarschijnlijk in de (late) 13de eeuw. Scherven van (proto-)steengoed uit de regio Langerwehe/Raeren en blauwgrijs aardewerk uit Elmpt vormen veruit de belangrijkste bakselgroepen. Daarnaast bewijzen het grijs- en roodbakkend aardewerk en de diverse postmiddeleeuwse bakselgroepen dat er vanaf dat tijdstip sprake moet zijn geweest van bewoningscontinuïteit. Hoewel er verschillende structuren (waaronder twee waterputten) uit latere perioden dateren, is de hoeveelheid vondstmateriaal dat na de 15de eeuw te dateren is gering.

Afb. 22: Randfragment uit Mayen (boven) en fragment Karolingisch grijsbakkend (onder). Schaal 1:4.

3.3.4 De vondsten uit een 14de-eeuwse voorraadkuil

De grootste context die tijdens dit onderzoek is aangetroffen, betreft een voorraadkuil die kort voor het midden van de 14de eeuw is te plaatsen. In totaal bevatte deze kuil 291 scherven van gebruiksaardewerk, met een gezamenlijk gewicht van 8883 gram. Toch bewijst het aantal records (16) en de som van de bewaard gebleven randpercentages (7 randen met een 'EVE' van 4,65) dat het totale aantal potten in de kuil niet erg groot is geweest. Hoewel het grootste deel van de scherven tot enkele vrijwel complete potten kon worden samengevoegd, is het vondstmateriaal sterk gefragmenteerd. De oorzaak is niet duidelijk.

De oudste vondst uit de vulling van deze kuil dateert uit de 12de eeuw. Het gaat daarbij om een scherf van een pot met rode beschildering. Hoewel we de bakselgroep waartoe dit soort aardewerk behoort als Pingsdorf beschrijven, moet de herkomst van dit specifieke stuk in Zuid-Limburg worden gezocht. Ook de scherf van een uit het Maasland afkomstig stuk witbakkend aardewerk stamt mogelijk uit de 12de eeuw, hoewel een latere datering in dit geval evenmin kan worden uitgesloten. De 12de-eeuwse vondsten zijn zonder meer als opgespit materiaal in de vulling van de kuil en de ophogingslagen terechtgekomen.

Veruit het grootste deel van de keramiek uit de kuil betreft steengoed dat afkomstig is uit Langerwehe. De uit deze productieplaats afkomstige kannen (s2-kan-23, -51, -54, -74 en -77) dateren zonder uitzondering uit het tweede kwart van de 14^e eeuw, hoewel sommige modellen tot in het derde kwart van die eeuw in productie bleven. Illustratief zijn daarbij de voorraadkannen met een wijde halsopening. Deze zijn alle van het type s2-kan-23 (cat. 2). Vergelijkbare voorraadkannen kwamen in Maastricht tevoorschijn uit beerputten die dateren van voor 1343.¹⁰ Dit model kan typologisch gezien worden als voorganger van de s2-kan-50. Dit latere type komen we bijvoorbeeld tegen onder de vondsten uit een Amersfoortse vondstcontext uit het derde kwart

¹⁰ Hupperetz & Nijhof 1995/11/001 /002 /003 & 1995/12/013 /014 /015 /016 /017 /018.

van de 14de eeuw.¹¹ De introductie van de s2-kan-50 vond waarschijnlijk plaats omstreeks 1350. De aanwezigheid van dit oudste type kan vormt een belangrijke aanwijzing om de datering van de hier besproken vondstcontext vóór 1350 te plaatsen.

Daarnaast is onder de vondsten een steengoed kan uit Siegburg van het type s1-kan-23 (cat. 1). Dit relatief dikwandige model kan is vrijwel cilindrisch en kan gezien worden als de vroegste variant van de zogenaamde 'Jacobakan'. Typologisch is dit type kan de voorloper van de s1-kan-15. Dergelijke kannen komen voor onder de vondsten uit het derde kwart van de 14^e eeuw die onder meer tevoorschijn kwamen uit de reeds eerder genoemde context in Amersfoort.¹² Andere voorbeelden zijn gevonden in de grachten van het in 1363 verwoeste kasteel Voorst bij Zwolle.¹³

Opvallend is de parallele ontwikkeling die zowel een deel van het steengoed uit Langerwehe als de producten Siegburg gedurende het tweede en derde kwart van de 14de eeuw hebben doorgemaakt. Zo zijn in het tweede kwart van de 14^e eeuw zowel in Siegburg als Langerwehe kannen in productie die voor wat betreft hun model nagenoeg identiek zijn. Voorbeelden hiervan uit deze kuil zijn de Langerwehe kannen van de typen s2-kan-51 (cat. 3) en de s2-kan-74 (cat. 5). Deze zijn goed vergelijkbaar met de uit Siegburg afkomstige s1-kan-14 en s1-kan-8.¹⁴ De s2-kan-77 (cat. 6) is een variant van de s2-kan-74 (cat. 5). Feitelijk hebben deze kannen hetzelfde model, alleen heeft de s2-kan-77 een ribbel op de hals. De kan is op zijn beurt weer identiek aan de in Siegburg geproduceerde s1-kan-30: een s1-kan-8 met een ribbel op de hals.¹⁵ Wanneer we het drinkgerei dat de pottenbakkers uit Langerwehe en Siegburg gedurende het tweede en derde kwart van de 14de eeuw vervaardigden onderling vergelijken dan valt op dat de producten uit Langerwehe een veel grotere variatie in kwaliteit kennen. Naast zeer fraaie producten komt veel 'wrakgoed' voor. Kannen met deuken, en soms zelfs scheuren, en geheel of gedeeltelijk verbrande glazuur zijn eerder regel dan uitzondering. De eerste kwaliteit kannen en bekens zijn daarentegen meestal zeer fraai van uitvoering. De kwaliteit van het steengoed uit Siegburg is doorgaans veel constanter, hoewel ook hier een enkele keer wrakgoed voorkomt. De beste kwaliteit van het steengoed uit Langerwehe is gemiddeld gezien echter weer fraaier dan die van het beste product uit Siegburg. Gedurende het tweede kwart van de 14de eeuw zijn er in Langerwehe fraaie dunwandige producten gemaakt, die kwalitatief fraaier zijn dan de gelijktijdige vormen uit Siegburg. Vooral de geringe wanddikte van de producten uit Langerwehe valt op. Kijken we naar producten met eenzelfde geringe wanddikte, dan slagen de pottenbakkers uit Siegburg er pas rond het midden van de 14de eeuw in om gelijkwaardige producten te vervaardigen. Het lijkt er dus op dat de potters uit Langerwehe in de onderlinge concurrentie die op basis van de kwaliteit tussen beide pottenbakkercentra plaatsvond, het initiatief namen. Ook slaagde zij erin grote (voorraad)kannen te maken, die in Siegburg gedurende de eerste helft van de 14de eeuw uit het assortiment verdwenen. Mogelijk heeft het streven naar een kwalitatief hoogwaardig product met een zo gering mogelijke wanddikte ertoe geleid dat er tijdens het productieproces relatief veel misbaksels ontstonden. Anders dan in Siegburg kwamen deze tweede en derde keus producten massaal op de markt. Wat precies de oorzaak is van dit schijnbaar controversiële verschijnsel – het streven naar een kwalitatief hoogwaardig product en het tegelijk overspoelen van de markt met B-keus materiaal – is vooralsnog niet bekend. Mogelijk is oorzaak gelegen in de distributie van de producten. Wellicht kochten de handelaars in Langerwehe steengoed complete ovens op, waardoor ze grijs en groen door elkaar verkregen. De Siegburgse pottenbakkers verkochten hun product vooral op de Keulse markt, waardoor hier wellicht vooraf een selectie plaatsvond. Overigens waren ook in Siegburg handelaren actief die de inhoud van complete ovens kochten. Zo kwam ook van dit product wrakgoed op de markt, maar in relatief kleine hoeveelheden.

Overigens is het afzetgebied van steengoed uit Langerwehe en Siegburg voor een belangrijk deel bepaald door de geografische ligging van beide productiecentra. Want hoewel er in heel Nederland producten uit beide pottenbakkercentra worden gevonden, is er duidelijk een verschil in de onderlinge verhoudingen tussen deze producten waarneembaar. In het noordelijke deel van ons land, grofweg boven de grote rivieren, speelt Siegburg veruit de belangrijkste rol. In het deel van Nederland onder de grote rivieren is het steengoed uit Langerwehe veruit in de meerderheid.

¹¹ Krauwer & Snieder 1994, 88, nr. A 24.

¹² Krauwer & Snieder (red.) 1994, 86, nr. A 7 & 84, nr. A 188.

¹³ Verlinde 1983, 39.

¹⁴ Bartels 1999, 534, cat. 530; Bitter 1997b, 70, cat. 210.

¹⁵ Ostkamp & Kaneda 2006, 293, cat. 251.

Waarschijnlijk zijn de producten uit de pottenbakkerijen in deze laatste plaats verspreid via de Maas, terwijl de via Keulen verhandelde potten uit Siegburg via de Rijn gedistribueerd zijn.

Naast het uitgebreid besproken steengoed bestaat een klein deel van de vondsten uit grijsbakkend aardewerk. Het grootste deel hiervan is afkomstig uit het nabij Roermond gelegen productiecentrum Elmpt. Het in deze plaats vervaardigde blauwgrijze aardewerk is eenvoudig van makelij, het betreft vooral handgemaakte kommen en (voorraad)potten (cat. 8). Het zwaartepunt van de productie in Elmpt lag in de 12de en de 13de eeuw. De vondsten uit de hier besproken kuil, maar ook vondsten uit Roermond en Den Bosch bewijzen dat deze productie tot in het midden van de 14de eeuw in bedrijf bleef. Vanaf dat tijdstip zien we de opkomst van het lokaal vervaardigde grijs- en roodbakkende aardewerk, waardoor de Elmpter producten geleidelijk aan van de markt verdwenen. De hier besproken kuil bevatte een voor deze streken zeldzaam vroeg voorbeeld van deze lokale producten. Het betreft een gedraaide grijze voorraadpot, waarvan het baksel verwantschap vertoont met het kogelpot aardewerk zoals we dat kennen uit grote delen van ons land. Daarnaast is er enige verwantschap met het zogenaamde 'Kempische' aardewerk, hoewel de scherf van onze pot duidelijk minder 'zandig' is dan die van de producten uit deze bakselgroep. Kempisch aardewerk is een bakselgroep die vooral in de latere 12de eeuw voorkwam en die we, zoals de naam reeds doet vermoeden, vooral kennen uit Oostelijk Brabant (o.a. Dommelen, Geldrop en Someren). De laatste decennia zijn echter ook in het westelijke deel van de provincie talrijke vondsten van deze bakselgroep gedaan. Zo zijn er vondsten uit de omgeving van Breda, en recentelijk ook uit St.-Oedenrode.¹⁶ Bakselonderzoek heeft overigens aangetoond dat de herkomst van dit materiaal eerder in West-Brabant dan het oostelijk deel van de provincie moet worden gezocht.¹⁷ Wanneer er een verband tussen het (12de -eeuwse) Kempische aardewerk en onze (14de -eeuwse) grijze voorraadpot bestaat, dan is dat waarschijnlijk vooral gelegen in een (min of meer) gelijk gebied van herkomst. Een andere overeenkomst is het relatief zachte baksel. De bakfels wijzen erop dat de producten in weinig professionele ovens moet zijn gestookt. Zowel het Kempische aardewerk als onze grijze pot kunnen worden gezien als voorlopers van het voor een lokale of regionale markt vervaardigde grijs- en roodbakkend aardewerk. Mogelijk zijn zowel het Kempische aardewerk als de hier besproken voorraadpot producten van gespecialiseerde pottenbakkers die tot de vroegste (pre-stedelijke) ambachtslieden in deze streken gerekend kunnen worden. Het Kempische aardewerk is te zien als voorloper van het lokaal vervaardigde grijs- en roodbakkende aardewerk. Onze pot vormt mogelijk en staartje van deze traditie, waarvan de vormgeving al geheel aansluit bij die van het grijsbakkende aardewerk.

3.3.5 Het aardewerk uit een laat-16e- of vroeg-17e-eeuwse afvalkuil

De enige context die dateert van na de Middeleeuwen betreft een afvalkuil uit de late 16^e of de vroege 17de eeuw. Overigens is de kuil tijdens het veldwerk niet als zodanig herkend. De vondsten die onder vondstnummer 4 zijn verzameld, hebben de omschrijving 'aanleg vlak' meegekregen zonder dat daar een spoornummer aan is toegevoegd. Toch bewijst de homogene samenstelling van de vondstgroep en het gegeven dat de scherven zich lieten samenvoegen tot enkele min of meer complete potten dat we te hier maken moeten hebben met de vulling van een afvalkuil of een stortlaag. De vondstgroep bestaat uit (de fragmenten) van vijf voorwerpen die zonder uitzondering zijn gemaakt van roodbakkend aardewerk. Met uitzondering van een incompleet bord, zijn al deze voorwerpen dermate compleet dat het gehele model gereconstrueerd kon worden. Het genoemde bord is versierd met een slibdecor, dat vermoedelijk ooit een haan verbeelde. De decoratiewijze is sterk verwant aan producten zoals we die kennen uit het productiecentrum Oosterhout. Het voorwerp zal dan ook uit dit of een ander West-Brabants productiecentrum afkomstig zijn. Ook twee met slib versierde papkommen (cat. 10) hebben vermoedelijk eenzelfde herkomst. Voor een tuitpot (cat. 11), destijds gebruikt voor het afromen van melk, en een kan (cat. 9) is het echter moeilijker om de plaats van herkomst vast te stellen. Hoewel ook nu niet kan worden uitgesloten dat de herkomst in dezelfde productieplaats of -regio moet worden gezocht, is een verder weggelegen oorsprong eveneens mogelijk. Zo zijn potten van hetzelfde type, maar dan met een schenkclip in plaats van een tuit, als productieafval gevonden bij een laat-16de - / vroeg-17de -eeuwse pottenbakkerij in Alkmaar.¹⁸ Kannen van hetzelfde type (r-kan-15) als onze kan zijn eerder gevonden in Nijmegen en Zwolle.¹⁹

¹⁶ Zie voor Breda: Kranendonk, *et al.* 2006, 340. Voor St.-Oedenrode: mondelinge mededeling Sem Peters.

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ Bitter 1995.

¹⁹ Thijssen 1991 en

3.3.6 Kleipijpen

In totaal zijn er tijdens de opgraving 30 fragmenten van kleipijpen aangetroffen. Deze zijn te scheiden in zeven koppen en drieëntwintig steelfragmenten. Het materiaal stamt uit de 18e en de 19e eeuw. De meeste stukken die scherper zijn te dateren, kunnen tussen 1760 en 1820 worden geplaatst. Slechts één pijpensteel is van vroeger datum.

Over de herkomst is nogal wat onduidelijkheid. Enkele koppen zijn zeker Gouds omdat zij zuiver Goudse merken dragen zoals TD gekroond en de tabakskarot. Andere vertonen kenmerken die niet volledig Gouds zijn. Dergelijke pijpen stammen mogelijk uit de vondstregio, waar vooral in de 19de eeuw veel Goudse pijpen zijn nagemaakt. Als centrum van deze nijverheid was vooral Den Bosch belangrijk, maar ook in bijvoorbeeld Venlo is veel materiaal in de Goudse stijl geproduceerd. Naast lange pijpen met een ovale ketel is slechts één grove pijp²⁰ gevonden. Deze heeft een zijmerk dat bestaat uit een vis waar initialen boven zijn geplaatst. Deze zijn helaas onleesbaar. Dergelijke zogenaamde boerenpijpen zijn in deze streek overigens niet erg populair geweest.

Vanwege het verspreide karakter van het materiaal is geen profielschets van de gebruikers te geven. Het vrijwel ontbreken van grove pijpen zou op enige welstand kunnen duiden, maar het kan ook het gevolg zijn van het ruimschoots voorhanden zijn van betere en eveneens goedkope alternatieven. Deze werden, zoals eerder is opgemerkt, in groten getale in de regio van de vindplaats geproduceerd.

3.3.7 Conclusie

Naast een enkele opgespitte scherf uit de Romeinse tijd zijn de vroegste vondsten te relateren aan de bewoning die op of nabij de onderzoekslocatie vanaf de laat-Karolingische periode op gang moet zijn gekomen. De in gebruik name van het terrein voor permanente bewoning moet gelet op de vondsten in de vroege 14de eeuw worden geplaatst. Vanaf dat moment tot op de dag van vandaag is de onderzoekslocatie waarschijnlijk bewoond geweest. Het aangetroffen materiaal is goed vergelijkbaar met dat wat we kennen uit opgravingen elders in Brabant. Het lijkt er dus op dat er gedurende de Late Middeleeuwen nauwelijks tot geen verschil is waar te nemen tussen het vondstmateriaal uit steden als Den Bosch en Eindhoven en dat uit 'plattelands' gemeenten zoals St.-Oedenrode, maar ook Geldrop en andere randgemeenten van Eindhoven.²¹ De bewoners van deze dorpen hadden blijkbaar toegang tot dezelfde producten als hun tijdgenoten in de genoemde steden. De kleipijpen lijken op eenzelfde beeld te wijzen voor de vroegmoderne tijd. Economisch lijkt de regio daarom goed ontwikkeld te zijn geweest. Stedelijke markten voorzagen in van elders afkomstige producten, terwijl het omringende platteland de steden voorzagen van voedsel en andersoortige zuivel-, land- en tuinbouwproducten. Overigens moet hierbij direct worden opgemerkt dat archeologen hun verhaal vrijwel uitsluitend baseren op de scherven van aardewerk. Hoewel deze materiaalsoort destijds zeker niet onbelangrijk was, vormde ze natuurlijk maar een bescheiden deel van de totale materiële cultuur van alledag. In hoeverre de vroegere eigenaren van onze vondsten zich in materieel opzicht onderscheidde van hun tijdgenoten ter plaatse of in de genoemde steden is (vooralsnog) niet te zeggen. Hiervoor zijn de geborgen vondstgroepen te klein en ontbreekt (gepubliceerd) vergelijkingsmateriaal.

²⁰ Pijp van minder dure kwaliteit.

²¹ Eigen waarneming auteur.

3.4 Metaal

Door C. Nooijen

Tijdens de opgraving van het terrein De Heuvel zijn in totaal 51 metalen voorwerpen gevonden. Zoals vrijwel altijd het geval is bij een opgraving uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd, zijn het voornamelijk ijzeren voorwerpen, zie tabel 1. Het aantal vondsten van een koperlegering wijkt bij deze vindplaats enigszins af van het algemeen voorkomende beeld; er zijn er relatief veel aangetroffen.

Het vaak eeuwenlange verblijf in de bodem heeft op de meeste voorwerpen een min of meer corroderend effect gehad. Daarbij is de koperlegering vaker gespaard dan te verwachten is.

Tabel 2. De aangetroffen metalen voorwerpen

Ijzer	25
Koperlegering	15
Lood	5
Tin	1
Blik	1
Meerdere materialen	1
Onbekend	3

3.4.1 Werkput 1

Uit de waterput, spoor 14, is slechts één vondst afkomstig. Het is een 20ste-eeuwse deksel van een pot conserven van de fabriek Uijttewaal, bekend van de zilveruitjes en de mosterd.

Daarnaast komen uit werkput 1 nog enkele metalen voorwerpen, waaronder een lakenloodfragment, helaas zonder leesbaar stempel, een conisch (weef)gewicht en een 18de-eeuwse knoop.

3.4.2 Werkput 2

Verreweg de meeste vondsten zijn afkomstig uit werkput 2, en dan in het bijzonder uit de waterput, spoor 43. Hierin zijn twintig voorwerpen gevonden. Opvallend is een kleine kanonskogel met een diameter van 36 mm. Verder is er een houten stok met aan het uiteinde een stuk ijzer. Dit is waarschijnlijk een werktuig, maar zelfs met röntgenonderzoek bleek de vorm hiervan niet vast te stellen. Ook is er een doosje met een deksel, en nog een los deksel (of doosje) van ijzer. Een tweede los deksel is van koper en is versierd met een rozet. Ze lijken 18de of 19de-eeuws. Van een Overijsselse duit tenslotte, is enkel zichtbaar dat deze in de 18de eeuw dateert.

In de kuil waar de complete steengoed kannen zijn gevonden, bevond zich tevens een laatmiddeleeuwse ringbroche van tin. De versiering is niet goed te zien.

Tenslotte zijn er nog verschillende voorwerpen, die veelal niet aan een context zijn te koppelen. Hieronder zijn bijvoorbeeld twee vorken en een munt uit 1751.

Afb. 23: Versierd deksel

Afb. 24: Ringbroche

3.4.3 Werkput 3

De oogst uit de gracht is opvallend mager; er zijn slechts vijf voorwerpen in gevonden. Dit zijn drie spijkers, een ijzeren gesp en een stripje van een koperlegering. Het stripje is vrij grof uitgevoerd en heeft een ingeponste versiering van stippen die krullende takken vormen.

3.4.4 Interpretatie

Niets aan de metaalvondsten doet vermoeden dat er in de buurt een elitaire woonplaats stond. Ook in de gracht bevonden zich geen vondsten die op de aanwezigheid van de burcht wijzen. Een mogelijke uitzondering daarop is de kleine kanonskogel die in een waterput is gevonden. Bij kastelen en versterkte huizen worden zeer regelmatig kogels, pijlen en wapens aangetroffen, vanwege de regelmatig voorkomende aanvallen op deze gebouwen.

3.5 Leer

Door J. Vandeveldde

In waterput S 43 werden naast aardewerk en metaal ook drie fragmenten van leren schoenen aangetroffen. Twee schoenzolen waren zo goed als volledig, van een derde schoen restte alleen de hak. De vorm van de zolen is weinigzeggend. Alleen de samengestelde hak geeft ons een datering, met name vanaf de late 17de of 18de eeuw. Dit komt overeen met de datering van het overige vondstmateriaal.

3.6 Archeobotanisch onderzoek

Door H. Bos en C. Moolhuizen

3.6.1 Inleiding

Bij de opgraving in St.-Oedenrode werd een grote kuil gevonden waarin diverse kruiken en potten rechtop stonden (zie hoofdstuk 3.2). De inhoud van deze potten is verzameld en gezeefd. Vervolgens werden deze monsters gewaardeerd om te kijken wat de inhoud van deze kruiken en potten was. Monster 51 bevatte het meeste botanisch materiaal, onder andere van boekweit en akkeronkruiden. Dit monster is vervolgens geanalyseerd en daar gaat dit rapport over.

3.6.2 Methoden

Het monster voor botanische macroresten en zaden werd in twee volumes verdeeld. Een volume van 0.5 liter werd gezeefd over een zeef met een diameter van 0.25 mm en 4.5 liter sediment werd gezeefd over een zeef met een diameter van 0.5 mm. Deze fracties werden vervolgens bekeken onder een binoculair met een vergroting van maximaal 40x.

3.6.3 Resultaten

Bij de analyse werden naast de vele resten van boekweit ook resten van wilde planten en gebruiksplanten aangetroffen. In tabel 3 zijn alle aangetroffen soorten en hun hoeveelheden aangegeven.

Gebruiksplanten

De meest voorkomende soort in het monster was boekweit (*Fagopyrum esculentum*). Er werden honderden fragmenten gevonden, wat neerkomt op een totaal van ongeveer 100 vruchtjes.

De naam boekweit beschrijft goed de aard van deze soort: met 'boek' wordt naar 'beuk' verwezen, omdat de zaden sterk lijken op beukennotjes. 'Weit' is een verwijzing naar tarwe; al is boekweit botanisch gezien geen graan, de plant werd wel als zodanig gebruikt. Er kan vooral pap of koeken van gemaakt worden. Voor brood is het niet zo geschikt, tenzij het met graan gemengd wordt. De voedingswaarde is ook lager dan bij graan.

Het kaf van de vruchtjes werd normaal gesproken voor consumptie verwijderd in een grutterij. Het voorkomen van de kafjes tezamen met akkeronkruiden zou erop kunnen wijzen dat het hier of om zaaigoed of afval kan gaan.

Boekweit komt al voor sinds de 8ste-9de eeuw. Vanaf tweede helft van de 14de eeuw kwam het regelmatig in stedelijke context voor. In de 17de en 18de eeuw was er sprake van massale verbouw van boekweit en werd het vooral verbouwd op schrale zandgronden en op afgebrand hoogveen, als enige cultuurgewas dat hier wilde groeien.²² Bij de zgn. boekweitbrandcultuur stak men het veen in de brand en zaaide men de boekweit in de aslaag. Deze cultuur vond in Nederland veelal plaats in de veengebieden van Drenthe en Brabant. In Brabant werd het veel in de Peel

²² Weeda et. al., 1985

verbouwd. Na enkele jaren was de grond uitgeput en moest de teelt van boekweit verschoven worden naar een nieuw perceel. Hier gebeurde het gehele proces met branden en verbouwen opnieuw tot ook hier de grond weer uitgeput was. In de monsters is ook een blaadje van dophei (*Erica*) gevonden wat er op zou kunnen duiden dat de gevonden boekweit ook op veengrond verbouwd werd.

Boekweit werd het in alle lagen van de bevolking gegeten. Toch is boekweit vooral een voedsel voor lagere sociale groepen van de samenleving. De toename van consumptie hangt meestal samen met een dalende koopkracht en slechte economische omstandigheden.²³ Het kaf van boekweit werd ook vaak gebruikt om breekbare voorwerpen in te verpakken. Tijdens de analyse werden echter geen resten van bijvoorbeeld glas gevonden.

Ook werden er een aantal zaden gevonden van het geslacht nachtschade (*Solanum*). Behalve de wilde plant, de zwarte nachtschade (*Solanum nigrum* subsp. *nigrum*), kon een aantal exemplaren niet op naam gebracht worden. Het ging om exemplaren waarvan het zaadoppervlak harig was. Voor zover bekend is de enige soort binnen het geslacht *Solanum* met deze eigenschap de tomaat (*Solanum lycopersicum* of *Lycopersicon esculentum*). De zaden lijken echter niet exact op die van de tomaat. Ook na raadpleging van een externe deskundige (Wim Kuiper, Universiteit Leiden) konden de zaden niet op soort gebracht worden.

Tomaat werd in de Andes of Mexico gedomesticeerd en Columbus importeerde deze soort vanaf zijn tweede reis al naar Europa. Daar werd het aanvankelijk vooral als sierplant gebruikt. Later kwam het pas in trek als voedsel, met name na de Tweede Wereldoorlog.²⁴ Tijdens de Middeleeuwen was er dus nog geen tomaat in Europa. Een vondst zou dan ook opmerkelijk zijn. De determinatie blijft echter voorlopig op *Solanum* sp.

In het monster werden verder twee zaden van selderij (*Apium graveolens*) gevonden. Selderij werd in de Romeinse tijd geïntroduceerd als garumkruid (een wijze van inmaken van vis of vlees met kruiden), en is sindsdien in gebruik gebleven.²⁵ Aan de kust kan deze soort in het wild groeien, maar in stedelijke context is er vrijwel altijd sprake van gebruik als voedselgewas. Andere cultuurvormen zijn snijselderij, bleekselderij en knolselderij.²⁶

In het monster werden ook drie pitten van braam (*Rubus fruticosus*) en gewone vlier (*Sambucus nigra*) aangetroffen. Bramen groeien zowel natuurlijk in het wild als gekweekt en van beide kunnen de vruchten gegeten worden. Ook van de gewone vlier kunnen de vruchten verzameld zijn.

Akkers en moestuinen

In het monster kwamen verder 19 plantensoorten voor die op akkers of in moestuinen groeien. De vondst van vele akkeronkruiden duidt op de aanwezigheid van akkers in de omgeving. Akkeronkruiden als korenbloem (*Centaurea cyanus*), schapenzuring (*Rumex acetosella*) en groene naalbaar (*Setaria viridis*) komen vaak op wat armere, vaak zandige grond voor. Andere soorten als akkermelkdistel (*Sonchus arvensis*), gekroesde melkdistel (*Sonchus asper*), zwarte nachtschade (*Solanum nigrum*), gewone duivenkervel (*Fumaria officinalis*), beklieerde duizendknoop (*Persicaria lapathifolia*), waterpeper (*Persicaria hydropiper*), zwaluw tong (*Fallopia convolvulus*), eenjarig bingelkruid (*Mercurialis annua*), klaverzuring (*Oxalis stricta/corniculata*), kleine brandnetel (*Urtica urens*) zijn meer planten die op omgewerkte grond op voedselrijke akkers en in moestuinen groeien.

De aanwezigheid van goed bemeste moestuinen wordt gesuggereerd door de aanwezigheid van soorten als korrel/stippelganzevoet (*Chenopodium polyspermum/filicinum*) en vogelmuur (*Stellaria media*). Melganzevoet (*Chenopodium album*) is een indicator van mesthopen.

²³ Van Haaster, 1997; Kalkman, 2002

²⁴ Kalkman, 2002

²⁵ Pals, 1997

²⁶ Weeda *et. al.*, 1987

Veel de gevonden onkruiden hebben mogelijk tussen het boekweit op de akkers gestaan. Dit kan wijzen op het bemesten van de grond; boekweit zelf kan echter ook goed groeien op voedselarmere grond.

Graslandplanten

In het monster kwam ook een aantal graslandplanten voor, waaronder fluitenkruid (*Anthriscus sylvestris*), scherpe of kruipende boterbloem (*Ranunculus acris/repens*), echte koekoeksbloem (*Silene flos-culculi*), gewone margriet (*Leucanthemum vulgare*) en mogelijk hanenpoot (*Echinochloa crus-galli*). Zaden van graslandplanten kunnen via de mest van dieren met de bemesting van het land tussen de voedselgewassen terecht komen. Het is ook mogelijk dat deze soorten later in het monster terecht zijn gekomen.

Overige onkruiden

Niet verwonderlijk is dat een ook een aantal typische tredplanten gevonden zijn, zoals grote weegbree (*Plantago major*) en gewoon varkensgras (*Polygonum aviculare*).

De overige soorten zijn afkomstig uit verschillende milieus, maar komen veelal wel uit een vochtige omgeving. De aangetroffen soorten waren ruwe bies (*Schoenoplectus tabernaemontani*), slanke of gewone waterbies (*Eleocharis uniglumis/palustris*) en wilg (*Salix* sp.).

3.6.4 Conclusies

Monster 51 bevatte voornamelijk de doppen van boekweit. Boekweit kan goed groeien op voedselarme bodems en was in de eeuwen na de Middeleeuwen een populair gewas. Het kan gegeten worden in de vorm van pap of koeken, maar de dopjes werden ook als verpakkingsmateriaal gebruikt. Dit kan gelden voor dit monster.

Het is ook mogelijk dat oorspronkelijk de volledige vruchtjes in de kan zaten, maar dat de zaadjes verdwenen zijn. Gezien de relatief kleine hoeveelheid materiaal die gevonden is (gekeken naar het volume van het potje) is het onwaarschijnlijk dat de boekweit is gebruikt als voeding. Boekweit moet gegrut en gemaald worden voor het als meel kan gebruikt worden. Dit is een karwij dat vrij arbeidsintensief was en wat normaalgezien niet in huishoudelijke context werd uitgevoerd. De kleine hoeveelheid in het potje zou bovendien nauwelijks meel hebben opgeleverd.

Een andere mogelijkheid is dat het om zaaigoed gaat. Boekweit groeit op de kleinste oppervlakte en stelt vrij weinig eisen. De aanwezigheid van diverse akkeronkruiden wijst ook in de richting van zaaigoed

Tot slot kan het ook om toevallig afval gaan.

Andere mogelijke voedselplanten waarvan de resten gevonden werden waren braam (*Rubus fruticosus*), gewone vlier (*Sambucus nigra*) en selderij (*Apium graveolens*).

De aanwezige (akker)onkruiden die gevonden werden waren voornamelijk van vochtige, voedselrijke bodems afkomstig. Dit wijst op bemesting van de grond waarop de boekweit verbouwd werd. Ook de aanwezigheid van graslandplanten wijst in die richting. Het is echter niet zeker of deze zaden met het boekweit zijn meegekomen. Het is ook mogelijk dat deze later bij de bedekking met het sediment in de pot terecht zijn gekomen. Verder waren er aanwijzingen voor een vochtig milieu in de directe omgeving van de akkers.

Tabel 3: Inhoud macroresten monster 51

Latijnse namen	Nederlandse namen		51
Granen			
<i>Fagopyrum esculentum</i>	Boekweit	v	100
Groenten en peulvruchten	Groenten en peulvruchten		
<i>Solanum sp.</i>	Nachtschade	z	28
<i>Vicia sp.</i>	Wikke	z	3
Kruiden en specerijen			
<i>Apium graveolens</i>	Selderij	sv	2
Fruit			
<i>Rubus fruticosus</i>	Gewone braam	sk	3
<i>Sambucus nigra</i>	Gewone vlier	sk	2
Akkers/moestuinen			
<i>Atriplex patula/prostrata</i>	Uitstaande-/spiesmelde	v	18
<i>Centaurea cyanus</i>	Korenbloem (p)	v	1
<i>Chenopodium album</i>	Melganzenvoet	v	80
<i>Chenopodium polyspermum/filicinum</i>	Korrelganzenvoet/Stippelganzenvoet	v	2
<i>Glebionis segetum</i>	Gele ganzenbloem	v	2
<i>Fallopia convolvulus</i>	Zwaluw tong	v	14
<i>Fumaria officinalis</i>	Gewone duivenkervel	v	1
<i>Mercurialis annua</i>	Eenjarig bingelkruid	z	9
<i>Oxalis stricta/corniculata</i>	Klaverzuring	z	5
<i>Persicaria hydropiper</i>	Waterpeper	v	1
<i>Persicaria lapathifolia</i>	Beklierde duizendknoop	v	17
<i>Rumex acetosella</i>	Schapezuring	v	2
<i>Setaria viridis</i>	Groene naalddaar	a	3
<i>Sinapis arvensis</i>	Herik	z	1
<i>Solanum nigrum</i>	Zwarte nachtschade	z	40
<i>Sonchus arvensis/oleraceus</i>	Akker melkdistel	v	1
<i>Sonchus asper</i>	Gekroesde melkdistel	v	3
<i>Stellaria media</i>	Vogelmuur	z	33
<i>Urtica urens</i>	Kleine brandnetel	v	2
<i>Viola sp.</i>	Violtje	z	1
Ruderale en betreden plaatsen			
<i>Plantago major</i>	Grote weegbree	z	29
<i>Polygonum aviculare</i>	Gewoon varkensgras	v	7
Graslandplanten			
<i>Anthriscus sylvestris</i>	Fluitenkruid	sv	1
<i>Leucanthemum vulgare</i>	Gewone margriet	v	2
<i>Panicum milliaceum/Echinochloa crus-galli</i>	Trosgierst/Hanepoot	k	1
<i>Ranunculus acris/repens</i>	Scherpe/Kruipende boterbloem	v	1
<i>Silene flos-cuculi</i>	Echte koekoeksbloem	z	
Heide/veen			
<i>Erica sp.</i>	Heide	bl	1
Natte struwelen/oeverplanten			
<i>Eleocharis palustris/uniglumis</i>	Gewone/Slanke waterbies	v	2
<i>Schoenoplectus cf. tabernaemontani</i>	Ruwe bies	v	1
<i>Salix sp.</i>	Wilg	kn	1

v= vrucht
sv= splitvrucht
z= zaad
sk= steenkern
kn= knop
bl= blad
a= aartje

4 Synthese

4.1 Algemeen

Bij het onderzoek aan de Heuvel werden sporen aangetroffen vanaf de 13de tot de 20ste eeuw. Zoals verwacht werd aan de oostzijde van het terrein een deel van de slotgracht rond de burcht van Rode aangesneden. De gracht werd vrijgelegd over een breedte van ongeveer 9 m. Uit het profiel blijkt dat de gracht in twee keer gedempt is. Het onderste pakket bevatte aardewerk uit de 13de en eerste helft van de 14de eeuw. Het bovenste pakket bevatte materiaal uit de 14de en 15de eeuw. Aan westzijde stonden verschillende zware palen in de gracht. Wellicht gaat het om een oeverversterking of beschoeiing. Een aantal van de palen werd uitgegraven, maar een dendrochronologische datering bleek jammer genoeg niet mogelijk.

Een greppel langs de westelijke rand van het terrein was wellicht een weggreppel. De vulling bevatte slechts één fragment aardewerk, uit de 12de eeuw. Deze greppel dateert van vóór de bewoning op deze percelen. Op basis van het aardewerk lijkt het terrein pas in gebruik te zijn genomen voor bebouwing in de late 13de eeuw. De greppel wijst er wel op dat het tracé van de Heuvel sinds de late 12de of vroege 13de eeuw niet meer is veranderd.

De bewoningssporen langs de Heuvel bestaan uit lemen vloerniveaus uit de 13de en 14de eeuw. Er kunnen twee percelen onderscheiden worden, gericht naar de Heuvel. Bij elke huisplaats hoorde een kleine bakstenen haardplaats. Onder één van de leemvloeren werd bovendien een kuil aangetroffen met een aantal volledige kannen en potten, daterend uit de 13de en 14de eeuw. Het gaat wellicht om een voorraadkuil. Een greppel op ongeveer 8 m afstand van de straat vormt mogelijk de achtergrens van de percelen.

Verder zijn bij de aanleg van het vlak vrij veel 16de- en 17de-eeuwse scherven gevonden, en een bakstenen waterput dateerde uit de 17de tot 19de-eeuws. Sporen van huisstructuren uit deze latere periodes ontbreken echter. De recent gesloopte bebouwing dateerde uit de 20ste eeuw.

4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen die in het Programma van Eisen zijn gesteld zullen hier worden beantwoord op basis van de bevindingen van het onderzoek.

- Wat is de datering, fasering, aard en ruimtelijke spreiding van de aanwezige bewoningssporen?

Het oudste spoor dat werd aangetroffen is een weggreppel die parallel liep met de huidige straat de Heuvel. Het aardewerk is te gering om duidelijke uitspraken te doen, maar in combinatie met de stratigrafie lijkt het waarschijnlijk dat de greppel uit de late 12de of vroege 13de eeuw stamt. Bewoningssporen uit deze periode werden niet aangetroffen.

Aan de oostzijde van het terrein werd een deel van de slotgracht van de burcht van Rode aangesneden. Deze raakte opgevuld in de eerste helft van de 14de eeuw. Wellicht rond het midden van de 14de eeuw werd de gracht gedeeltelijk schoongemaakt. In de loop van de tweede helft van de 14de en 15de eeuw raakte de gracht definitief opgevuld.

Uit dezelfde periode dateren een tweetal lemen vloerniveaus met bijhorende haardplaats; deze bevonden zich langs de Heuvel, bovenop de gedempte weggreppel. In de leempakketten is materiaal uit de late 13de en 14de eeuw gevonden. Onder de noordelijke leemvloer is bovendien een kuil met 13de en 14de-eeuwse kannen en potten gevonden.

Aardewerk uit de 16de en 17de eeuw en een 17de tot 19de-eeuwse waterput wijzen erop dat het terrein sinds de Late Middeleeuwen continu bewoond is geweest.

- In hoeverre zijn sporen te relateren aan het grafelijk kasteel? Wat is die relatie?

Het enige spoor dat te relateren is aan het grafelijke kasteel is de gracht die werd aangetroffen in het oostelijke deel van het terrein. Deze kan bijna zeker geïdentificeerd worden als een deel van de slotgracht rond het burchtterrein, die ook werd aangetroffen bij het voorgaand onderzoek door Baac.

- Indien een esdek aanwezig is: wanneer is dit aangelegd?

In het west- en zuidprofiel zijn vlak boven de moederbodem de resten gezien van een mogelijke oude akkerlaag. Deze varieert in dikte van 15 tot 40 cm en wordt doorsneden door de burchtgracht en de weggreppel. Enkele aanlegvondsten zijn wellicht afkomstig uit deze laag,

maar deze zeggen weinig over de ouderdom van de akkerlaag (scherven uit de Romeinse periode, 9de, 10de, 11de en 12de eeuw).

- Is er een relatie met de bewoningssporen die door Baac b.v. zijn opgegraven op aangrenzende percelen (aan de Kerkstraat), zo ja, welke?

Het enige spoor dat te relateren is aan het aangrenzende burchtterrein is de gracht aan de oostzijde van het onderzoeksgebied. De burchtgracht is op verschillende plaatsen onderzocht. Aan de kant van de Heuvel bleek dat er verschillende grachten parallel aan elkaar liepen. Met welk van deze grachten de huidige gracht overeenkomt is voorlopig niet duidelijk. De bewoningssporen aan de Heuvel staan verder niet in relatie tot de bebouwing op het burchtterrein.

- Welke bijdrage leveren de aanwezige bewoningssporen aan de ontstaansgeschiedenis van St.-Oedenrode (Rode) vanaf de Vroege Middeleeuwen?

Er werden geen sporen aangetroffen daterend uit de Vroege Middeleeuwen. Het oudste vondstmateriaal dateert uit de laat - Karolingische periode; het gaat ongetwijfeld om opspit, maar wijst wel op enige menselijke activiteit in de buurt.

Het oudste spoor dat werd aangetroffen is een weggreppel langs de Heuvel, die mogelijk uit de late 12de, vroege 13de eeuw dateert. Bij vroeger onderzoek is ook aan de westzijde van het Kofferen (het verlengde van de Heuvel) een dergelijke weggreppel aangetroffen. Deze greppels wijzen er op dat het tracé van de Heuvel en het Kofferen sinds die tijd niet meer ingrijpend veranderd is. De bewoning langs de Heuvel is er echter pas vanaf het eind van de 13de eeuw gekomen.

- Kan er een bijdrage geleverd worden aan de plattegrond van de middeleeuwse nederzetting St.-Oedenrode en zo ja hoe ziet die eruit?

Het is duidelijk dat het huidige tracé van de Heuvel, en in het verlengde daarvan het Kofferen, reeds in de 12de - 13de eeuw bestond. Tot in de 13de eeuw werd de weg aan weerszijden begrensd door een greppel. Vanaf het eind van de 13de eeuw is deze greppel gedempt en op de vrijgekomen terreinen is bebouwing verschenen. De exacte grootte van de percelen is moeilijk te bepalen door latere vergravingen en de aanwezigheid van de huidige weg, en de bewaarde afmetingen van beide huisplaatsen variëren. De perceelsdiepte vanaf de Heuvel was ter hoogte van de huidige opgraving, zeker tot in de late 14de eeuw, in elk geval beperkt door de aanwezigheid van de burchtgracht.

- Komt de verkaveling uit de Vroege of Volle Middeleeuwen overeen met de huidige verkaveling? - Indien huisplattegronden te herkennen zijn: lagen deze aan de huidige straat de Heuvel?

De weggreppel die langs de westelijke rand van het terrein liep, wijst erop dat het stratenpatroon, en specifiek het traject van de Heuvel/het Kofferen al sinds de 12de eeuw onveranderd is gebleven. Bewoningssporen gelijktijdig met deze greppel werden niet aangetroffen. Na het dempen van de weggreppel werd de vrijgekomen ruimte ingenomen door bewoning. Dit gebeurde ten vroegste aan het eind van de 13de eeuw. Er konden minstens twee percelen onderscheiden worden, gescheiden door een lege strook van ca. 1,5m breed. Beide percelen vertoonden verschillende lemen vloerniveaus (al dan niet verbrand) met aan de oostelijke zijde een bakstenen hardvloer. Aan westzijde grensden de percelen wellicht direct aan de straat. Het aardewerk dat in direct verband staat met deze huisplaatsen dateert in de late 13de en 14de eeuw.

- Kan er op basis van vondstcomplexen en ecologische monsters iets worden gezegd over de materiële cultuur, voedingsgewoontes en handelsrelaties van de bewoners van het kasteel en de nederzetting in de Volle en Late Middeleeuwen?

Niets in het vondstmateriaal uit de gracht doet vermoeden dat er in de buurt een burcht stond. Noch het aardewerk noch de metalen vondsten wijzen op een adellijk karakter. De enige

uitzondering is een kleine kanonskogel, die in de vulling van een jongere waterput werd aangetroffen.

Wat de huisplaatsen aan de Heuvel betreft, is het laatmiddeleeuwse vondstmateriaal erg vergelijkbaar met opgravingen elders in Brabant. Het lijkt erop dat de bewoners van kleinere stedelijke kernen zoals St.-Oedenrode toegang hadden tot dezelfde producten als hun tijdgenoten in de grotere steden zoals Den Bosch en Eindhoven. Economisch lijkt de regio dus goed ontwikkeld te zijn geweest.

De inhoud van één van de kannen uit de voorraadkuil werd volledig geanalyseerd. Het monster bevatte resten van bramen, vlierbessen en selderij, en akkeronkruiden die wijzen op vochtige, voedselrijke (bemeste) akkers. Het merendeel van de plantenresten bestond echter uit dopjes van boekweit. Wellicht zaten oorspronkelijk de volledige vruchten in de kan, maar zijn de zadjes opgeteerd. De aanwezigheid van een dergelijke kleine hoeveelheid onverwerkt boekweit in deze context is moeilijk te verklaren. Mogelijk gaat het om afval of misschien zelfs om zaaigoed.

5 Conclusie

Ondanks de beperkte oppervlakte van het onderzoeksterrein zijn toch enkele erg interessante vaststellingen gedaan bij de opgravingen aan de Heuvel.

Het tracé van de Heuvel is sinds ten laatste de 12de eeuw niet meer veranderd. Tot in de 13de eeuw was de weg (ongetwijfeld aan beide kanten) begrensd door een weggreppel. Daarna wordt het terrein in gebruik genomen voor bewoning. De huisplaatsen zijn te herkennen aan de lemen vloeren en kleine bakstenen haardplaatsen aan de oostzijde. De grootte van de percelen is niet nauwkeurig vast te stellen, maar de percelen liepen wellicht tot aan de straat. Vondsten gerelateerd aan de lemvloeren dateren uit de late 13de en 14de eeuw. Vondstmateriaal en sporen uit de 15de tot 20ste eeuw tonen dat het terrein sinds de late 13de eeuw continu in gebruik is geweest.

Zeker tot in de tweede helft van de 14de eeuw en mogelijk tot in de 15de eeuw is de gracht rond de burcht van Rode in functie geweest. De twee aangetroffen huisplaatsen liggen tussen de straat de Heuvel en deze burchtgracht. De gracht is in de 13de en het begin van de 14de eeuw opgevuld geraakt en wellicht rond het midden van de 14de eeuw gedeeltelijk opnieuw uitgegraven. De gracht is uiteindelijk in de tweede helft van de 14de eeuw en 15de eeuw volledig opgevuld geraakt.

Het vondstmateriaal uit de laatmiddeleeuwse fase wijst erop dat de bewoners van kleinere kernen als St.-Oedenrode toegang hadden tot dezelfde markten en producten als de inwoners van de grote steden als Den Bosch en Eindhoven. Dit wijst op een welvarende economie. Het vondstmateriaal uit de burchtgracht daarentegen laat in niets de adellijke status van de bewoners merken.

Hoewel het slechts om een klein terrein ging, heeft de opgraving dus in niet onbelangrijke mate de gegevens van het voorgaande, grootschalig onderzoek naar het burchtterrein aangevuld.

Literatuur

- Beijerinck, W., 1947: *Zadenatlas der Nederlansche Flora*. Wageningen.
- Cappers, R.T.J., Bekker, R.M. en Jans, J.E.A., 2006: *Digitale zadenatlas van Nederland*. Groningen Archaeological Studies 4. Barkhuis Publishing, Eelde. www.zadenatlas.nl
- Dijkstra, J., 2007: *Programma van Eisen St.-Oedenrode De Heuvel*, nr. 06-113.
- Haaster, H., 1997: De introductie van onze cultuurplanten in de Nederlanden tijdens de Middeleeuwen. In: Zeven, A.C. (red.) Bakels, C.C., Haaster, H. en Pals, J.-P., *De introductie van onze cultuurplanten en hun begeleiders, van het Neolithicum tot 1500 AD*. Vereniging voor landbouwgeschiedenis, p. 53-104, Wageningen.
- Heesters, W. en Rademakers, C.S.M., 1972: 'Geschiedenis van Sint-Oedenrode', in: *Bijdrage tot de geschiedenis van het Zuiden van Nederland*, deel XXIV, Tilburg.
- Kalkman, C., 2002: *Planten voor dagelijks gebruik: botanische achtergronden en toepassingen*, KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Pals, J.P., 1997: De introductie van cultuurgewassen in de Romeinse Tijd, in: Zeven, A.C. (red.) Bakels, C.C., Haaster, H. en Pals, J.-P., *De introductie van onze cultuurplanten en hun begeleiders, van het Neolithicum tot 1500 AD*. Vereniging voor landbouwgeschiedenis, p. 25-51, Wageningen.
- Timmermans F. en Williams G., 2007: *St.-Oedenrode Hoge Vonderstraat, Een archeologische opgraving*. Amersfoort, ADC rapport 789.
- Van de Wijdeven, W. en Arts, N., 1999: 'Archeologie en de Middeleeuwse stadskern van Sint Oedenrode', in: *Westerheem*, jg 48.3, pp. 74-84.
- Van de Wijdeven, W. en Arts, N., 2003: 'Een kleinschalige opgraving aan het Kofferen in de middeleeuwse stadskern van Sint-Oedenrode', in: *Nieuwsbrief Archeologie Kempen- en Peelland*, nr 25, pp. 10-13.
- Weeda, E.J., Westra, R., Westra, C., Westra, T., 1985, 1987, 1988, 1991, 1994. *Nederlandse Oecologische Flora, wilde planten en hun relaties 1, 2, 3, 4 en 5*. IVN, Amsterdam.

Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb 1: Locatie van de opgraving.
Afb. 2: Locatie van het onderzoeksgebied in St.-Oedenrode
Afb. 3: Puttenplan
Afb. 4: Alle sporen kaart werkput 1, vlak 1.
Afb. 5: Alle sporen kaart werkput 2 vlak 1.
Afb. 6: Alle sporenkaart werkput 2, vlak 2.
Afb. 7: Alle sporenkaart werkput 2, vlak 3.
Afb. 8: Alle sporenkaart werkput 3, vlak 1.
Afb. 9: Westprofiel met mogelijke akkerlaag, lemen vloeren en weggreppel (zie verder)
Afb. 10: Overzicht van de oudste sporen op vlak 3.
Afb. 12: Overzicht van de 16de - 18de -eeuwse sporen..
Afb. 13: Profiel van de weggreppel S114.
Afb. 14: Detail van haardplaats S 39 (met verstoring in de zuidoost-hoek)
Afb. 15: Overzicht van lemen vloer S 19 en bakstenen haard S 20
Afb. 16: Doorsnede van kuil S56
Afb. 17: Doorsnede van kuil S56 na weghalen van de eerste voorwerpen
Afb. 18: Detail van de insteek van de gracht in het zuidprofiel
Afb. 19: Profieltekening van de gracht
Afb. 20: Waterput S 43.
Afb. 21: Drie houtfragmenten, mogelijk van een karrenwiel
Afb. 22: Randfragment uit Mayen (boven) en fragment Karolingisch grijsbakkend (onder).
Schaal 1:4.
Afb. 23: Versierd deksel
Afb. 24: Ringbroche
- Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.
Tabel 2. De aangetroffen metalen voorwerpen.
Tabel 3. Inhoud van monster 51.

Afkortingen in de database

REFERENTIELIJSTEN

Versie 1.4

AARD SPOOR

Aard van het spoor

Code	Omschrijving
AKR	(oude) akkerlaag
AWC	aardewerk-concentratie
BA	balk
BES	beschoeiing
BG	boorgat
BKS	bekisting
BOC	botconcentratie
BPA	beschoeiing, palen
BPL	beschoeiing, planken
BPT	beerput/beerelder
BRL	brandlaag
BU	bustum
BUN	visbun
BV	bouwvoor
CR	crematiegraf
DIG	dierbegraaving
DK	drenkkuil
DLT	doorlaat (door een muur)
DP	depressie
DR	drain
EG	erfgreppel
ES	esdek
FU	fuik
GA	gracht
GE	geul
GHE	grafheuvel
GR	greppel
GRK	grafkuil
GT	goot
HA	haard
HAK	haardkuil
HG	huisgreppel
HKC	houtschool-concentratie
HI	hoefindruk
HO	hout
HU	hutkom
IN	inhumatiegraf
KEL	kelder
KGO	ovale kringgreppel
KGR	ronde kringgreppel
KGV	vierkante kringgreppel
KL	kuil
KS	karrenspoor
LAK	Laklaag
LAT	latrine
LG	laag
LO	ophogingslaag
LS	stortlaag
MI	muurinsteek
MR	muur
MSK	mestkuil
MST	muursteen
MU	muuruitbraak
NV	natuurlijke verstoring
NVD	dierlijke verstoring
NVP	plantaardige verstoring
OV	oven
PA	houten paal
PAK	paal met paalkuil
PG	paalgat
PGK	paalgat met paalkuil
PK	paalkuil
PL	plank
PLW	plaggenwand
PO	poel
POE	poer
POT	potstal
PS	ploegspoor
PSE	ploegspoor, eergetouw
PSK	ploegspoor, keerploeg
REC	recent
RPA	palenrij

RPG	rij paalgaten
RPK	rij paalkuilen
RPL	rij planken
SG	standgreppel
SI	silo
SL	sloot
SPB	spaarboog
SPG	spitsgracht
SS	spitspoor
ST	steen
STC	steenconcentratie
VL	vlek
VR	vloer
VSC	vuursteenconcentratie
VW	vlechtwerk
WA	waterput
WG	weg
WK	waterkuil
WL	wal
WOO	woonlaag
XXX	onbekend

COUPEVORM

Vorm van de onderkant van het spoor in de coupe.

Code	Omschrijving
ONR	onregelmatig
PNT	punt
RND	ronde
VLK	vlak
KOM	komvormig

NG niet gecoupeerd

VLAKVORM

Vorm van het spoor op het horizontale vlak

Code	Omschrijving
LIN	lineair
ONR	onregelmatig
OVL	ovaal
RHK	rechthoekig
RND	ronde
SIK	sikkelvormig
VKT	vierkant

KLEUR

Duiding van de kleur.

Code	Referentie
BE	beige
BL	blauw
BR	bruin
GL	geel
GN	groen
GR	grijs
OR	oranje
PA	paars
RO	rood
RZ	roze
WI	wit
ZW	zwart

Daarnaast:

D	donker
L	licht
SCH	schoon
VL	vuil
ZR	zeer

DBRGR = donkerbruin-grijs (hoofdkleur is dan grijs)

INSLUITSEL

Aard van een insluitel van een vulling.

Code	Referentie
AS	as
AW	aardewerk vaatwerk
BOT	bot (geen schelp)
BW	bouwaardewerk (baksteen, dakpan, tegel)
FE	ijzeroer
FF	fosfaat
GL	glas
HK	houtschool
HL	huttenleem
HT	hout
KER	keramische objecten (weefgewichten)
KI	kiezel
LR	leer
MET	metaal
MN	mangaan
NS	natuursteen
OKR	oker
SCH	schelp
SL	slak
VKL	verbrande klei
VST	vuursteen

TEXTUUR

Textuur van een vulling met NEN-classificatie.

Code	NEN	Referentie
K	K	klei
ZK	Ks1	zware klei
MK	Ks2	matig zware klei
LK	Ks3	lichte klei
Z-K		zandige klei
ZI		zavel
ZZI	Kz1	zware zavel
MZI	Kz2	matig lichte zavel
LZI	Kz3	lichte zavel
L	L	leem
SL	Lz1	siltige leem
Z-L	Lz3	zandige leem
V	V	veen
V1	Vk3	venige klei
V2	Vk1	kleiig veen
V3	Vm	veen
Z-V	Vz1	zandig veen
Z	Z	zand
FZ	Zs1	fijn zand
MZ	Zs1	middelgrof zand
GZ	Zs1	grof zand
ILZ	Zs2	iets lemig zand
LZ	Zs3	lemig zand
IGHZ	g1	iets grindhoudend zand
MGHZ	g2	matig grindhoudend zand
SGHZ	g3	sterk grindhoudend zand
V-Z	Vz3	venig zand
G	G	grind
FG		fijn grind
GG		grof grind
IZHG	Gz1	iets zandhoudend grind
MZHG	Gz2	matig zandhoudend grind
SZHG	Gz3	sterk zandhoudend grind
ST		steen
HT		hout
H0	h1	humushoudend
H1	h2	matig humeus
H2	h3	humusrijk

INHOUD

Aard van het materiaal van een vondst.

Code	Referentie
AW	aardewerk vaatwerk
BOT	bot (geen schelp)
BW	bouwaardewerk (keramisch, geen steen)
COP	coproliet
GL	glas (geen slak)
HK	houtschool
HT	hout (geen houtschool, geen plantaardige resten)
KER	keramische objecten (weefgewichten ed.)
LR	leer
MET	metaal (geen slak)
MIX	gemengd
NS	natuursteen (geen vuursteen)
OKR	oker
PIJ	pijpenkoppen en -stelen
SCH	schelp
SL	slakken
TOU	touw (vaak vlas of bast)
TXT	textiel (wol of draad)
VKL	verbrande klei (geen lemen gewichten)
VST	vuursteen
XXX	overig

MONSTER

Aard van een monster.

Code	Referentie
MA	monster algemeen
MAR	monster artropoden
MBOT	monster bot
MC14	monster voor C-14 datering
MCH	chemisch monster
MCR	crematiemonster
MD	monster voor dendrochronologisch onderzoek
MFF	fosfaatmonster
MHK	houtschoolmonster
MHT	houtmonster
MP	pollenmonster
MSC	schelpenmonster
MSL	monster slijpplaat
MZ	zadenmonster voor botanisch onderzoek

VERZAMELWIJZE

Manier waarop een vondst of monster is verzameld.

Code	Referentie
AAC	aanleg coupe (handmatig schaven)
AANV	aanleg vlak of profiel (handmatig)
BIGB	bigbag
COUP	couperen (handmatig)
DETC	detectorvondst
LICH	lichten (vondst met omringende grond integraal verwijderd)
MAA	machinale aanleg
MAF	machinale afwerking (of machinaal couperen)
MSCH	machinaal schaven
PUNT	puntvondst (ingemeten)
SCHA	uitschaven (handmatig)
SPIT	uitspitten (handmatig)
TROF	troffelen

Verklarende woordenlijst

Antropogene sporen Alle immobiele sporen van menselijke oorsprong, variërend van paalgaten of fosfaatvlekken tot muurresten.

AMK Archeologische Monumentenkaart geeft een overzicht van gewaardeerde archeologische terreinen in vier categorieën: 1) Archeologische waarde, 2) Hoge archeologische waarde, 3) Zeer hoge archeologische waarde en 4) Zeer hoge archeologische waarde beschermd. De AMK is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de RCE en de provincies en wordt beheerd door de RCE.

Archeologische indicatoren Indicatief archeologisch materiaal dat bij (boor)onderzoek een aanwijzing kan zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van een archeologische vindplaats.

Archis Archeologisch Informatie Systeem. Dit door de RCE beheerde systeem bevat informatie over o.a. onderzoeksmeldingen, vondstmeldingen, waarnemingen, complexen en monumenten.

¹⁴C Koolstof (radioactieve isotoop), gebruikt voor datering.

CIS Het landelijke registratienummer ten behoeve van archeologisch onderzoek, uitgegeven door het Centraal Informatiesysteem.

CMA Centraal Monumenten Archief.

Ex situ niet ter plaatse. Aanduiding die wordt gebruikt om aan te geven of grondsporen en / of artefacten zich niet meer op de oorspronkelijke plaats in de bodem bevinden. Behoud ex situ is het bewaren van de archeologische informatie door definitief onderzoek (opgraven, documenteren en registreren).

IKAW Indicatieve kaart van archeologische waarden, een door de RCE geproduceerde kaart op landelijk niveau met de verwachte relatieve of absolute dichtheid van (bepaalde) archeologische verschijnselen in de bodem.

IVO Inventariserend Veld Onderzoek. Het verwerven van (extra) informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, als aanvulling op en toetsing van de archeologische verwachting, gebaseerd op het bureauonderzoek middels waarnemingen in het veld.

In situ Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponneerd, weggegooid of verloren. Behoud in situ is het behouden van archeologische waarden in de bodem.

KNA Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

PVA Plan van Aanpak. Een door de opdrachtnemer op te stellen plan voor de uit te voeren werken waarmee beoogd wordt aan de vereisten zoals geformuleerd in het Programma van Eisen en/of het ontwerp te voldoen. Ook wordt hierin een voorstel gedaan voor de werkwijze waarmee de in het Programma van Eisen en/ of ontwerp geformuleerde resultaatsverwachtingen bereikt kunnen worden.

PVE Programma van Eisen. Het PvE is een door een bevoegde overheid opgesteld of bekrachtigd document dat de probleem- en doelstelling van de te verrichten werkzaamheden van de vindplaats geeft en de daaruit af te leiden eisen formuleert met betrekking tot het uit te voeren werk.

RCE Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, voorheen ROB (Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek) en later RACM (Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurhistorie en Monumentenzorg).

RTS Robotic Total Station. Hiermee worden vlakken direct digitaal ingemeten.

Selectieadvies Archeologisch inhoudelijk advies over de behoudenswaardigheid van een vindplaats. Dit wordt opgesteld aan de hand van de waarderingscriteria.

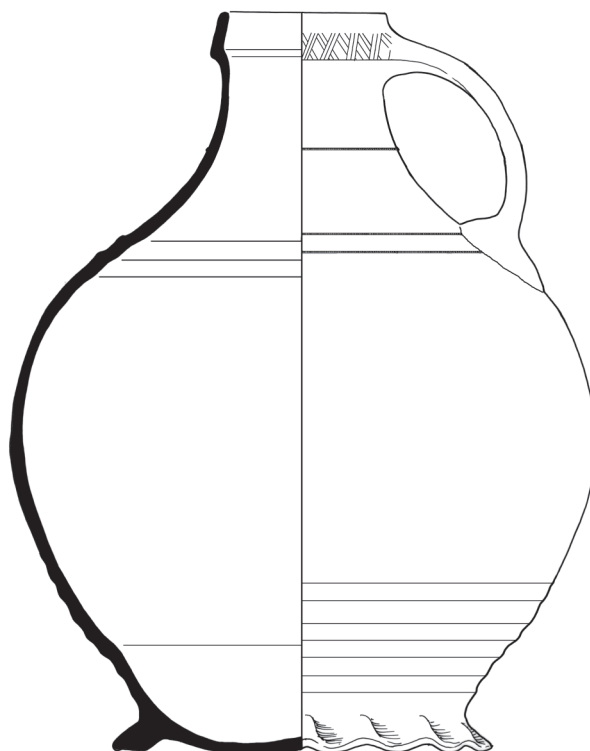

Bijlage Sint Oedenrode - 'De Heuvel' - Catalogus van het aardewerk uit de opgraving

S. Ostkamp

Afvalkuil (1325-1350)

Opbouw van de catalogusblokjes

1a	vondstnummer
1b	vondstcontext (complexdatering)
2	code van het type
3	objectdatering
4a	maten in centimeters (grootste diameter / hoogte)
4b	beschrijving van het type
5a	baksel
5b	kleur / glazuur
5c	beschrijving van de decoratie
5d	diversen
6a	bodem
6b	oor / steel
6c	compleetheid
7	functie
8	productiecentrum
9	literatuur

(alle afbeeldingen in deze catalogus zijn schaal 1:4)

cat. 1

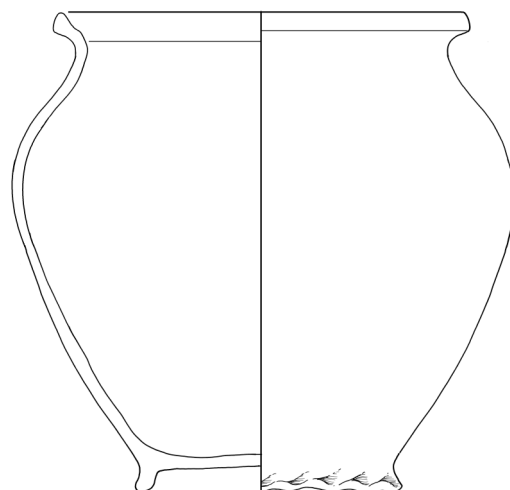
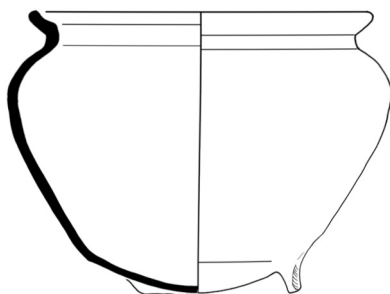
1a	SINE07 - 25.1
1b	afvalkuil (1325-1350)
2	s1-kan-23
3	1325-1350
4a	9/-
4b	lage bekervormige kan met kraag op halsaanzet, iets verdikte hals, rechte rand, op standring
5a	steengoed zonder oppervlakte behandeling
5b	
5c	
5d	
6a	geknepen standring
6b	bandoor
6c	fragment
7	kan
8	Siegburg
9	

cat. 2

1a	SINE07 - 42.1
1b	afvalkuil (1325-1350)
2	s2-kan-23
3	1300-1350
4a	-/-
4b	bolle kan met cilindrische hals en kraagrand, ribbel op halsaanzet, op standring
5a	steengoed met oppervlakte behandeling
5b	zoutglazuur
5c	radstempel op rand en schouder
5d	
6a	geknepen standring
6b	bandoor
6c	fragment, gereconstrueerd profiel (voorraad)kan
7	
8	Langerwehe
9	Hurst. Neal & Van Beuningen 1986, 185, nr. 272; Hupperetz & Nijhof 1995, 1995/11/001

cat. 3		cat. 4		cat. 5	
1a	SINE07 - 25.2	1a	SINE07 - 25.8	1a	SINE07 - 25.3
1b	afvalkuil (1325-1350)	1b	afvalkuil (1325-1350)	1b	afvalkuil (1325-1350)
2	s2-kan-51	2	s2-kan-54	2	s2-kan-74
3	1325-1350	3	1325-1375	3	1325-1350
4a	11,5/14	4a	15/-	4a	12/23
4b	biconische kan met buikknik met ribbel en hoge hals met rechte rand, op standring	4b	bolle kan met hoge schouder, schouder overgaand in hals met rechte rand, op standring	4b	wijdmondige kan met licht gewelfde buik, vage knik op halsaanzet met rechte rand, op standring
5a	steengoed met oppervlakte behandeling	5a	steengoed met oppervlakte behandeling	5a	steengoed met oppervlakte behandeling
5b	zoutglazuur	5b	zoutglazuur	5b	ijzerengobe en zoutglazuur
5c		5c		5c	
5d	model als s1-kan-14	5d		5d	model als s1-kan-8
6a	geknepen standring	6a	geknepen standring	6a	geknepen standring
6b	bandoor	6b	bandoor	6b	bandoor (ontbreekt)
6c	vrijwel compleet	6c	fragment, gereconstrueerd profiel	6c	fragment, compleet profiel
7	kan	7	kan	7	kan
8	Langerwehe	8	Langerwehe	8	Langerwehe
9		9	Hurst, Neal & Van Beuningen 1986, 185, nr. 272; Hupperetz & Nijhof 1995, 1995/11/001	9	

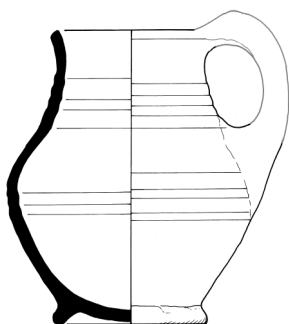
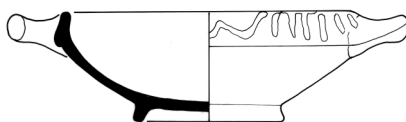
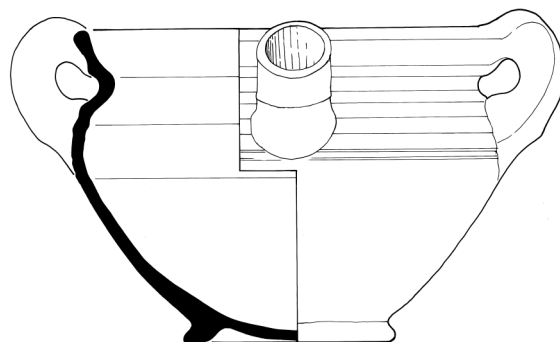
cat. 6	
1a	SINE07 - 25.6
1b	afvalkuil (1325-1350)
2	s2-kan-77
3	1325-1350
4a	12/23
4b	wijdmondige kan met licht gewelfde buik, vage knik op halsaanzet en ribbel op hals, met rechte rand, op standing steengoed met oppervlakte behandeling
5a	
5b	ijzerengobe en zoutglazuur
5c	
5d	model als s1-kan-30
6a	geknepen standing
6b	bandoor (ontbreekt)
6c	fragment, compleet profiel
7	kan
8	Langerwehe
9	

cat. 7	
1a	SINE07 - 25.11
1b	afvalkuil (1325-1350)
2	g-pot-12
3	1325-1350
4a	-/-
4b	bolle pot met afgeronde uitstaande rand met dekselgeul, op lobvoeten grijs aardewerk
5a	
5c	
5d	kogelpot-achtig baksel
6a	
6b	
6c	fragment, compleet profiel (voorraad)pot
7	
8	lokaal of regionaal product
9	

cat. 8	
1a	SINE07 - 25.15
1b	afvalkuil (1325-1350)
2	bg-pot-2
3	1300-1350
4a	15/14
4b	handgevormde bolle pot met driehoekig verdikte rand, op standing blauwgrijs aardewerk, Elmpt-type
5a	
5c	
5d	
6a	
6b	
6c	fragment, compleet profiel (voorraad)pot
7	
8	Elmpt
9	

Afvalkuil (1550-1600)

cat. 9		cat. 10		cat. 11	
1a	SINE-07 - 4-2	1a	SINE-07 - 4-3	1a	SINE-07 - 4-1
1b	afvalkuil (1550-1600)	1b	afvalkuil (1550-1600)	1b	afvalkuil (1550-1600)
2	r-kan-15	2	r-kop-36	2	r-pot-7
3	1550-1600	3	1550-1600	3	1550-1600
4a	peervormige kan met rechte, afgeronde rand, op standring	4a	15/6	4a	21,5/16
4b	11,5/15,5	4b	bolle kop met teruggebogen manchetrans, op standring	4b	pot met buikknik met ribbel en ribbel op schouder, kraagrand met dekselgeul, op standring
5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk
5b	loodglazuur	5b	loodglazuur (inwendig geheel en uitwendig alleen op rand), inwendig met koperoxide	5b	loodglazuur, uitwendig tot buikknik
5c		5c	uitwendig op rand : ringeloordecoratie, inwendig: witte slijblaag	5c	
6a	standring	5d		5d	standring
6c	verticaal worstoor	6a	standring	6b	twee verticale worstoren
6c	fragment, compleet profiel	6b	horizontaal worstoor	6c	vrijwel compleet
7	kan	6c	fragment, compleet profiel	7	pot, roompot
8		7	kop, papkom	8	
9		8		9	Bitter 1995, 134
		9	Van den Berg, Ostkamp & Veen 2003, cat.nr. 17		

Bijlage II: Veldregistratie

SPOOR											
OPGR_ID	PUTN R	VLAKE NR	SPOOR NR	AARD-SPOOR	IDENTIEK	SP_OUDER	SP_JONGER	STRUCTUUR	DIEPTE	OPMERKING	INVDATUM
SINE-07	1	1	1	KL							23-4-2007
SINE-07	1	1	2	PK							23-4-2007
SINE-07	1	1	3	PK							23-4-2007
SINE-07	1	1	4	PK							23-4-2007
SINE-07	1	1	5			9,10,15,18				FUNDERINSSLEUF R	23-4-2007
SINE-07	1	1	6	MR						MUUR	23-4-2007
SINE-07	1	1	7	MR						MUUR	23-4-2007
SINE-07	1	1	8							LOOPNIVEAU	23-4-2007
SINE-07	1	1	9	LG		10,15,18	5				23-4-2007
SINE-07	1	1	10	LG		15,18	5,9				23-4-2007
SINE-07	1	1	11	LG	15						23-4-2007
SINE-07	1	1	12	REC							23-4-2007
SINE-07	1	1	13								23-4-2007
SINE-07	1	1	14	WP							23-4-2007
SINE-07	1	1	15	LG	11?		10,9,5,12,13,14			GRACHTVULLING	23-4-2007
SINE-07	1	1	16	REC		15					23-4-2007
SINE-07	1	1	17							MUUR	23-4-2007
SINE-07	2	1	18	LG	15?		10,8,9,5				23-4-2007
SINE-07	2	1	19							VLOER/LOOPNIVEAU	23-4-2007
SINE-07	2	1	20		21					HAARD? STOEP?	23-4-2007
SINE-07	2	1	21		20	22				INSTEEL S20	23-4-2007
SINE-07	2	1	22	PK			21				23-4-2007
SINE-07	2	1	23	LG							23-4-2007
SINE-07	2	1	24	KL	25?						23-4-2007
SINE-07	2	1	25	KL	24?						23-4-2007
SINE-07	2	1	26	KL		27	24,25				23-4-2007
SINE-07	2	1	27	LG		28				PUINLAAG	23-4-2007
SINE-07	2	1	28	LG			27				23-4-2007
SINE-07	2	1	29	KL			48				23-4-2007
SINE-07	2	1	30	KL							23-4-2007
SINE-07	2	1	31	KL							23-4-2007
SINE-07	2	1	32	LG						VLOER? ONDIEP	23-4-2007
SINE-07	2	1	33	LG		32,35,46					23-4-2007
SINE-07	2	1	34							BAKSTEEN	23-4-2007
SINE-07	2	1	35	LG						VLOERNIVEAU? STERK GEVLEKT HAARDEN	23-4-2007
SINE-07	2	1	36							BAKSTEEN	23-4-2007
SINE-07	2	1	37	LG			35			INSTEEL 35?	23-4-2007
SINE-07	2	1	38				35			VLOER/HAARDPLAATS? BAKSTEEN+INSTEEL	23-4-2007
SINE-07	2	1	39	REC							23-4-2007
SINE-07	2	1	40	LG		33,35					23-4-2007
SINE-07	2	1	41			40				BAKSTEEN	23-4-2007
SINE-07	2	1	42	KL		8					23-4-2007
SINE-07	2	1	43	WP			44				23-4-2007
SINE-07	2	1	44	KL							23-4-2007
SINE-07	2	1	45	GR		52	50,44				23-4-2007
SINE-07	2	1	46	KL							23-4-2007
SINE-07	2	1	47	LG							23-4-2007
SINE-07	2	1	48	KL						REC	23-4-2007
SINE-07	2	1	49	LG							23-4-2007
SINE-07	2	1	50	WP		45					23-4-2007
SINE-07	2	1	51	KL							23-4-2007
SINE-07	2	1	52	GR		2000	51,45				23-4-2007
SINE-07	2	1	53				38,35			INSTEEL HAARD S38 HARDE GRIJZE LEEMLAAG	23-4-2007
SINE-07	2	1	54	WP		40,35					23-4-2007
SINE-07	2	1	55							DEEL V. GREPPEL S45	23-4-2007
SINE-07	2	1	56	KL		67,66				KUIL MET KANNEN	23-4-2007
SINE-07	2	2	57	KL		67,66				KUIL MET AW	23-4-2007
SINE-07	2	2	58	KL							23-4-2007
SINE-07	2	2	59	KL							23-4-2007
SINE-07	2	2	60	KL			64				23-4-2007
SINE-07	2	2	61	KL		43					23-4-2007
SINE-07	2	2	62	BW		64,63,65				BAKSTEEN	23-4-2007
SINE-07	2	2	63	VLEK							23-4-2007
SINE-07	2	2	64	LG		94,93	60,43,62,63,64,65,7 5,76,81,87,86,85				23-4-2007
SINE-07	2	2	65	VL		63,66,67					23-4-2007
SINE-07	2	2	66	LG			56,65,67 TM 83,85				23-4-2007
SINE-07	2	2	67	LG		56,66,70	65,84				23-4-2007
SINE-07	2	2	68	KL		66				Z - LZAND	23-4-2007
SINE-07	2	2	69	KL		70				Z - LZAND	23-4-2007
SINE-07	2	2	70	KL		66	67,69			Z - LZAND	23-4-2007
SINE-07	2	2	71	KL		66	64			Z - LZAND	23-4-2007
SINE-07	2	2	72	KL			73			Z - LZAND	23-4-2007

SPOOR											
OPGR_ID	PUTN R	VLAK NR	SPOOR NR	AARD- SPOOR	IDENTIEK	SP_OUDER	SP_JONGER	STRUCTUUR	Diepte	OPMERKING	INVDATUM
SINE-07	2	2	73	VL		66,72	74,75			Z - LZAND	23-4-2007
SINE-07	2	2	74	KL		66,73				Z - LZAND	23-4-2007
SINE-07	2	2	75	KL		64,66,73				Z - LZAND	23-4-2007
SINE-07	2	2	76			64,66,75				Z - LZAND	23-4-2007
SINE-07	2	2	77	KL		66				Z - LZAND	23-4-2007
SINE-07	2	2	78	KL		66				ZAND	23-4-2007
SINE-07	2	2	79	VL		66				ZAND	23-4-2007
SINE-07	2	2	80	KL		66				ZAND	23-4-2007
SINE-07	2	2	81	VL		64,66				ZAND R?	23-4-2007
SINE-07	2	2	82	KL		66				ZAND	23-4-2007
SINE-07	2	2	83	VL		66	67,84,85				24-4-2007
SINE-07	2	2	84	LG		67,83					24-4-2007
SINE-07	2	2	85	VL		64,66,83				DONKERE VLEK	24-4-2007
SINE-07	2	2	86	VL		64					24-4-2007
SINE-07	2	2	87	KL		64					24-4-2007
SINE-07	2	2	88	KL						PUT/AFVALKUIL	24-4-2007
SINE-07	2	2	89	VL		90,91,94	43				24-4-2007
SINE-07	2	2	90	VL		92,94	43,89				24-4-2007
SINE-07	2	2	91	KL		94	89				24-4-2007
SINE-07	2	2	92	KL		90,94	93				24-4-2007
SINE-07	2	2	93	GR		92,94					24-4-2007
SINE-07	2	2	94	LG			89 TM 93				24-4-2007
SINE-07	2	2	95	LG			50,97,98,99,96				24-4-2007
SINE-07	2	2	96	KL		94,95					24-4-2007
SINE-07	2	2	97	VL		50	99				24-4-2007
SINE-07	2	2	98	KL			50,94,95,99				24-4-2007
SINE-07	2	2	99	VL		97,98					24-4-2007
SINE-07	2	3	100	KL		2000	43			LZ	24-4-2007
SINE-07	2	3	101	VL		109					24-4-2007
SINE-07	2	3	102	GR		109	103				24-4-2007
SINE-07	2	3	103	PK		109	102				24-4-2007
SINE-07	2	3	104	PK		109					24-4-2007
SINE-07	2	3	105	PK		109					24-4-2007
SINE-07	2	3	106	PK		109					25-4-2007
SINE-07	2	3	107	PK		109					25-4-2007
SINE-07	2	3	108	PK		109					25-4-2007
SINE-07	2	3	109	LG			100T/M108,43				25-4-2007
SINE-07	2	3	110	LG	94		93,92,90,43				25-4-2007
SINE-07	2	3	111	LG	94		57TM61,43,88,113			GRIJZER DAN S64, GEVLEKT	25-4-2007
SINE-07	2	3	112	VL		43,111,94,45,1 13					25-4-2007
SINE-07	2	3	113	KL		111	112				25-4-2007
SINE-07	2	3	114	GR		200	115			GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	3	115	KL		114				(WP)	25-4-2007
SINE-07	2	3	116	KL		2000					25-4-2007
SINE-07	2	104	117	KL		BOUWVOOR				REC	25-4-2007
SINE-07	2	104	118	LG		119	BOUWVOOR			REC (LAAG IN BOUWVOOR)	25-4-2007
SINE-07	2	104	119	LG		120	118				25-4-2007
SINE-07	2	104	120	LG		121,194	119				25-4-2007
SINE-07	2	104	121	LG			120,129				25-4-2007
SINE-07	2	104	122	LG			121				25-4-2007
SINE-07	2	104	123	LG			122				25-4-2007
SINE-07	2	104	124	LG			123				25-4-2007
SINE-07	2	104	125	LG			124				25-4-2007
SINE-07	2	104	126	LG			125				25-4-2007
SINE-07	2	104	127	LG			126				25-4-2007
SINE-07	2	104	128	LG			117/BOUWVOOR				25-4-2007
SINE-07	2	104	129	LG		121	128,133			ONDERKANT SPOOR = LAAGJE LGR LEEM	25-4-2007
SINE-07	2	104	130	LG			121				25-4-2007
SINE-07	2	104	131	LG			130				25-4-2007
SINE-07	2	104	132	KL			131			INSTEK	25-4-2007
SINE-07	2	104	133	KL		129	128				25-4-2007
SINE-07	2	104	134	GR						LAAG IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	104	135	GR						LAAG IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	104	136	PK							25-4-2007
SINE-07	2	104	137	KL							25-4-2007
SINE-07	2	104	138	PK							25-4-2007
SINE-07	2	104	139	LG						LAAG IN GRACHT MET PAALKUIL	25-4-2007
SINE-07	2	104	140	LG						LAAG IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	104	141	LG						LAAG IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	104	142	LG						LAAG IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	104	143	LG						LAAG IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	104	144	GR						LAAG IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	104	145	LG						LAAG IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	104	146	LG							25-4-2007
SINE-07	2	104	147	LG						BANDJE - VLOER?	25-4-2007

SPOOR											
OPGR_ID	PUTN R	VLAK NR	SPOOR NR	AARD- SPOOR	IDENTIEK	SP_OUDER	SP_JONGER	STRUCTUUR	DIEPTE	OPMERKING	INVDATUM
SINE-07	2	104	148	LG						BRANDLAAGJE? STERK HUMEUS	25-4-2007
SINE-07	2	104	149	LG						VLOER - MET BRANDPLEK	25-4-2007
SINE-07	2	104	150	PK							25-4-2007
SINE-07	2	104	151	PK							25-4-2007
SINE-07	2	104	152	LG						LEEMLAAG	25-4-2007
SINE-07	2	104	153	LG						LEEMLAAG	25-4-2007
SINE-07	2	104	154	LG							25-4-2007
SINE-07	2	104	155							MIX	25-4-2007
SINE-07	2	103	156	LG							25-4-2007
SINE-07	2	103	157	LG						IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	103	158	LG						IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	103	159	LG						IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	103	160	LG						IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	3	1	161	LG		2000	162			IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	3	1	162	LG		161	163			IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	3	1	163	LG		162	164			IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	3	1	164	LG		163	165			IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	3	1	165	LG	158					IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	3	1	166	WP		169,202				IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	3	1	167	LG						C-HORIZONT	25-4-2007
SINE-07	3	1	168	KL		167,169	166				25-4-2007
SINE-07	3	1	169	LG							25-4-2007
SINE-07	2	103	170	LG						IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	103	171	LG						IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	103	172	LG						IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	103	173	LG						IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	103	174	LG						IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	103	175	LG						IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	103	176	LG						IN GRACHT	25-4-2007
SINE-07	2	103	177	GR							25-4-2007
SINE-07	2	103	178	GR							25-4-2007
SINE-07	2	103	179	LG							25-4-2007
SINE-07	2	103	180	KL							25-4-2007
SINE-07	2	103	181	LG							25-4-2007
SINE-07	2	103	182	VL							25-4-2007
SINE-07	2	103	183	KL							25-4-2007
SINE-07	2	103	184	LG							25-4-2007
SINE-07	2	103	185	KL							25-4-2007
SINE-07	2	103	186	LG							25-4-2007
SINE-07	2	103	187	KL							25-4-2007
SINE-07	2	103	188	KL							25-4-2007
SINE-07	2	103	189	KL							25-4-2007
SINE-07	2	103	190	KL							25-4-2007
SINE-07	2	103	191	LG							25-4-2007
SINE-07	2	103	192	PK							25-4-2007
SINE-07	2	103	193	PK							25-4-2007
SINE-07	2	103	194	KL							25-4-2007
SINE-07	2	103	195	LG							25-4-2007
SINE-07	2	103	196	VL							25-4-2007
SINE-07	2	103	197	PK							25-4-2007
SINE-07	2	103	198	PK							25-4-2007
SINE-07	2	103	199	LGKL							25-4-2007
SINE-07	3	1	200	LG							25-4-2007
SINE-07	3	1	201	KL		169,200					25-4-2007
SINE-07	3	1	202	LG						GRACHT	25-4-2007
SINE-07	3	1	203	LG						GRACHT	25-4-2007
SINE-07	3	1	204	LG						GRACHT	25-4-2007
SINE-07	3	1	205	LG						GRACHT	25-4-2007
SINE-07	3	1	206	LG						GRACHT	25-4-2007
SINE-07	3	1	207	LG						GRACHT	25-4-2007
SINE-07	3	1	208	LG							25-4-2007
SINE-07	3	1	209	PL		208					25-4-2007
SINE-07	3	1	210	PL		208					25-4-2007
SINE-07	3	1	211	PL		208					25-4-2007
SINE-07	3	1	212	PL		208					25-4-2007
SINE-07	3	1	213	PL		208					25-4-2007
SINE-07	3	1	214	PL		208					25-4-2007
SINE-07	3	1	215	PL		208,207					25-4-2007
SINE-07	3	1	216	PL		208,207					25-4-2007
SINE-07	3	1	217	PL		208					25-4-2007
SINE-07	3	1	218	PL		208					25-4-2007
SINE-07	3	1	219	PL		208					25-4-2007
SINE-07	3	1	220	PL		208					25-4-2007
SINE-07	3	1	221	PL		208					25-4-2007
SINE-07	3	1	222	PL		208					25-4-2007
SINE-07	3	1	223	PL		208					25-4-2007
SINE-07	2	3	2000	LG			43,100,114,116				25-4-2007

VULLING									
OPGR_ID	PUT NR	SPOOR NR	VULLING NR	KLEUR	INSLUITSELS	VORM_C OUPE	DIEPTE	OPMERKING	INV DATUM
sine-07	1	1	1	DBRGR					23-4-2007
sine-07	1	2	1	GL				DGRGEVL	23-4-2007
SINE-07	1	3	1	GL				DGR GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	4	1	GL				DGR GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	5	1	GL				DGR GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	6	1	RD					23-4-2007
SINE-07	1	7	1	RD					23-4-2007
SINE-07	1	8	1	GRBR					23-4-2007
SINE-07	1	9	1	GRBR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	10	1	BRGR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	11	1	DBRGR					23-4-2007
SINE-07	1	12	1	GLBR				gevl	23-4-2007
SINE-07	1	13	1	GRBR				gevl	23-4-2007
SINE-07	1	14	1	GR					23-4-2007
SINE-07	1	14	2	GL					23-4-2007
SINE-07	1	15	1	DBRGR					23-4-2007
SINE-07	1	16	1	DGR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	17	1	RD					23-4-2007
SINE-07	1	18	1	DBRGR					23-4-2007
SINE-07	1	19	1	GLBR	HK+VLM+LM			GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	20	1	BAKST				BAKSTEEN	23-4-2007
SINE-07	1	21	1	GRDGR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	23	1	ZWBR	HK				23-4-2007
SINE-07	1	24	1	ORGR	VLM+HK			GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	25	1	BRGR	VLM+HK			GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	26	1	BRGR	VLM+HK			GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	27	1	BRGR	VLM+HK+BW			GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	28	1	BRGR	HK+VLM			GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	29	1	DGR	HK			GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	30	1	BRGR	VLM+HK			GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	31	1	BRGR	VLM+HK			GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	32	1	BRGR	VLM+LM+HK			GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	33	1	DGR	LM+VLM+HK			GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	34	1	OR					23-4-2007
SINE-07	2	35	1	GLDGR	LM+VLM+HK			GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	36	1	OR					23-4-2007
SINE-07	2	37	1	GR					23-4-2007
SINE-07	2	38	1	RD					23-4-2007
SINE-07	2	39	1	GR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	40	1	DGR					23-4-2007
SINE-07	2	41	1	OR					23-4-2007
SINE-07	2	42	1	GLGR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	43	1	DGR					23-4-2007
SINE-07	2	43	2	GRDGR					23-4-2007
SINE-07	2	43	3	BRGR	Z,LM,VLM,HK,BW			GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	43	4	ZWDGR				zeer humeus	7-5-2007
SINE-07	2	43	5	RD	BW			baksteen muur, stenen: 18x10x5 taps	7-5-2007
SINE-07	2	43	6	DGR	LM, HK, VLM			GEVL	7-5-2007
SINE-07	2	43	8	GR				gelaagd (brokken)	7-5-2007
SINE-07	2	43	9	ZW				brokken humeus materiaal	7-5-2007
SINE-07	2	44	1	BRGR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	45	1	BRGR	VLM,HK			GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	46	1	DGR	LM+HK				23-4-2007
SINE-07	2	47	1	LBRGR	LM+VLM+HKT			GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	48	1	GR	PUIN				23-4-2007
SINE-07	2	49	1	DGRGR	LM			GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	50	1	DGR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	50	2	DGRGL	BW				23-4-2007
SINE-07	2	51	1	DGR					23-4-2007
SINE-07	2	52	1	LGR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	53	1	GR					23-4-2007
SINE-07	2	54	1	GLDGR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	54	2	GRDGR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	55	1	LGRZW					23-4-2007
SINE-07	1	56	1	GRGL	LM+VLM	RND	8		23-4-2007
SINE-07	1	56	2	RDBR	LM+VLM	RND	13		23-4-2007
SINE-07	1	56	3	LGR	LM+VLM	RND	20		23-4-2007
SINE-07	1	56	4	GRBR	LM+VLM	RND	30	GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	57	1	GRRG	HK+LM+AW	OVL	18	GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	58	1	LGR					23-4-2007
SINE-07	1	59	1	GR	HK				23-4-2007
SINE-07	1	60	1	GRRD	HK+LM+VLM			GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	61	1	GL					23-4-2007
SINE-07	1	62	1	RD	BAKSTEEN				23-4-2007
SINE-07	1	63	1	DGR	HK+VLM				23-4-2007
SINE-07	1	64	1	BRGR	FE			GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	65	1	GLGR	HK+VLM				23-4-2007

VULLING									
OPGR_ID	PUT NR	SPOOR NR	VULLING NR	KLEUR	INSLUITSELS	VORM_C OUPE	DIEPTE	OPMERKING	INVDATUM
SINE-07	1	66	1					GL GEVLEKT Z	23-4-2007
SINE-07	1	67	1	BRGR	HK			GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	68	1	GR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	69	1	BRGR					23-4-2007
SINE-07	1	70	1	GR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	71	1	GR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	72	1	GR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	73	1	GR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	74	1	DGR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	75	1	GR					23-4-2007
SINE-07	1	76	1	DGR					23-4-2007
SINE-07	1	77	1	GR	HK			GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	78	1	GR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	79	1	GR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	80	1	GR				GEVL	23-4-2007
SINE-07	1	81	1	DGR	HK+VLM				23-4-2007
SINE-07	1	82	1	GRGE	HK			GEVL	23-4-2007
SINE-07	2	83	1	GR				GEVL	24-4-2007
SINE-07	2	84	1	DBRGR	HK+VLM			+ PUIN	24-4-2007
SINE-07	2	84	2	RDGR	HK			GEVL. + PUIN	24-4-2007
SINE-07	2	85	1	DGR					24-4-2007
SINE-07	2	86	1	BRLGR	BROKKEN LM			GEVL	24-4-2007
SINE-07	2	87	1	DGR	HK				24-4-2007
SINE-07	2	88	1	RDGR	LM+VLM			GEVL + AW	24-4-2007
SINE-07	2	88	2	GRZW				GEVL	24-4-2007
SINE-07	2	89	1	DGR				GEVL	24-4-2007
SINE-07	2	90	1	GR				GEVL	24-4-2007
SINE-07	2	91	1	DGR				GEVL	24-4-2007
SINE-07	2	91	2	DGR				GEVL	24-4-2007
SINE-07	2	92	1	GR				GEVL	24-4-2007
SINE-07	2	93	1	GLDGR				GEVL	24-4-2007
SINE-07	2	94	1	GLLGR	BROKKEN LM			GEVL	24-4-2007
SINE-07	2	95	1	D					24-4-2007
SINE-07	2	96	1	DRGR	HK			GEVL	24-4-2007
SINE-07	2	97	1	DGR	VLM, HK			GEVL	24-4-2007
SINE-07	2	98	1	DGR	HK, VLM				24-4-2007
SINE-07	2	99	1	BRDGR					24-4-2007
SINE-07	2	100	1	DGR	HK+VLM				24-4-2007
SINE-07	2	100	2	GR					24-4-2007
SINE-07	2	101	1	LGR		VLK	-8	ZEER VAAG	24-4-2007
SINE-07	2	102	1	LGE		VLK	-8	F20	24-4-2007
SINE-07	2	103	1	LG		RND	-12	F20	24-4-2007
SINE-07	2	103	2	BRGR		RND	-25		24-4-2007
SINE-07	2	103	3	BR	HT	PNT	-22		24-4-2007
SINE-07	2	104	1	LGR		RND	-23		24-4-2007
SINE-07	2	104	2	GR		RND	-24		24-4-2007
SINE-07	2	105	1	BR		RND	-42		25-4-2007
SINE-07	2	105	2	GR		PNT	-25		25-4-2007
SINE-07	2	106	1	DGEBR		RND	-20		25-4-2007
SINE-07	2	106	2	GR		RND	-24		25-4-2007
SINE-07	2	107	1	DGEBR		RND	-20		25-4-2007
SINE-07	2	107	2	GR		RND	-26		25-4-2007
SINE-07	2	108	1	GRBR		RND	-16		25-4-2007
SINE-07	2	108	2	GR		RND	-20		25-4-2007
SINE-07	2	109	1	BRGR					24-4-2007
SINE-07	2	110	1	GLLGR				GEVL	25-4-2007
SINE-07	2	111	1	BRGR	FE				25-4-2007
SINE-07	2	112	1	DGRBR					25-4-2007
SINE-07	2	113	1	BLGR	LM+HR				25-4-2007
SINE-07	2	114	1	GL					25-4-2007
SINE-07	2	114	2	BRGR	FE				25-4-2007
SINE-07	2	115	1	LGRBR					25-4-2007
SINE-07	2	115	2	GRBR					25-4-2007
SINE-07	2	115	3	LGR					25-4-2007
SINE-07	2	116	1	GR					25-4-2007
SINE-07	2	117	1	VERRO	HEEL VEEL			VERROM.	25-4-2007
SINE-07	2	117	2	GL					25-4-2007
SINE-07	2	118	1	GR				GEVL	25-4-2007
SINE-07	2	119	1	DBRGR	HK+VLM+LM+AW				25-4-2007
SINE-07	2	120	1	GEGR	LM+VLM				25-4-2007
SINE-07	2	121	1	DBRGR	HK+VLM				25-4-2007
SINE-07	2	122	1	BRGR	HK+VLM				25-4-2007
SINE-07	2	123	1	LGRBR	HK				25-4-2007
SINE-07	2	124	1	LBLGR	BEETJE VLM				25-4-2007
SINE-07	2	125	1	GL	IJZEROER (BEETJE)				25-4-2007
SINE-07	2	126	1	RDGR	IJZEROER SPIK + HK				25-4-2007
SINE-07	2	127	1	GR	SPIK				25-4-2007
SINE-07	2	128	1	DGR	HK SPRIK			GEVL	25-4-2007
SINE-07	2	129	1	DGR	VLM+LM+BW+HK				25-4-2007
SINE-07	2	129	1	DGR	HK				25-4-2007

VULLING										
OPGR_ID	PUT NR	SPOOR NR	VULLING NR	KLEUR	INSLUITSELS	VORM_C OUPE	DIEPTE	OPMERKING	INVDATUM	
SINE-07	2	130	1	GE					25-4-2007	
SINE-07	2	131	1	DGR	HK+VLM				25-4-2007	
SINE-07	2	132	1	GR					25-4-2007	
SINE-07	2	132	2	GRGE				GEVL	25-4-2007	
SINE-07	2	133	1	GEGR	HK+VLM+HK+BW				25-4-2007	
SINE-07	2	134	1	GE					25-4-2007	
SINE-07	2	135	1	BLGR					25-4-2007	
SINE-07	2	136	1	GEGR				GEVL	25-4-2007	
SINE-07	2	137	1	GE					25-4-2007	
SINE-07	2	138	1	GEGR					25-4-2007	
SINE-07	2	139	1	LGR	HK SPIK				25-4-2007	
SINE-07	2	140	1	DGEBR	IJZEROER				25-4-2007	
SINE-07	2	141	1	GR	IJZEROER				25-4-2007	
SINE-07	2	142	1	LGR	IJZEROER				25-4-2007	
SINE-07	2	143	1	BRGR	IJZEROER			GEVL	25-4-2007	
SINE-07	2	144	1	BLGR	IJZEROER+AW				25-4-2007	
SINE-07	2	145	1	BRGR					25-4-2007	
SINE-07	2	146	1	DGR	VLM+LM+HK			GEVL	25-4-2007	
SINE-07	2	147	1	GEZW	LM			GEVL	25-4-2007	
SINE-07	2	148	1	DBLGR	HK	SPIK			25-4-2007	
SINE-07	2	149	1	GERD	VLM				25-4-2007	
SINE-07	2	150	1	DGR	HK+VLM+LM			GEVL	25-4-2007	
SINE-07	2	151	1	DGR	HK+VLM+LM			GEVL	25-4-2007	
SINE-07	2	152	1	GRGE	LM				25-4-2007	
SINE-07	2	153	1	LGRGE	LM				25-4-2007	
SINE-07	2	154	1	DBLGR					25-4-2007	
SINE-07	2	155	1	VERRO				VERROM	25-4-2007	
SINE-07	2	156	1	ZWDGR	VLM+HK				25-4-2007	
SINE-07	2	157	1	ZWDGR	HK+VLM+LM			LEEMSPIKKELS	25-4-2007	
SINE-07	2	158	1	ZWDGR	ZAND,HK+VLM				25-4-2007	
SINE-07	2	159	1	ZWDGR	ZAND+HK				25-4-2007	
SINE-07	2	160	1	DGR	LEEMBANDJE				25-4-2007	
SINE-07	3	161	1	GR					25-4-2007	
SINE-07	3	162	1	OGR					25-4-2007	
SINE-07	3	163	1	GEGR				GEVLEKT	25-4-2007	
SINE-07	3	164	1	DGR	BAKSTEEN,HK				25-4-2007	
SINE-07	3	165	1	DGRZW	VEEL BOUWPUIN				25-4-2007	
SINE-07	3	166	1	DBRGR	PLAATSTAAL+AW			PLAATSTAAL+20E EEWS AW	25-4-2007	
SINE-07	3	167	1	GL					25-4-2007	
SINE-07	3	168	1	GEGR					25-4-2007	
SINE-07	3	168	2	GL					25-4-2007	
SINE-07	3	169	1	GR					25-4-2007	
SINE-07	2	170	1	ZWDGR	ZAND				25-4-2007	
SINE-07	2	171	1	DGR	HK				25-4-2007	
SINE-07	2	172	1	DGR	HK				25-4-2007	
SINE-07	2	173	1	DGR	VLM+HK				25-4-2007	
SINE-07	2	174	1	GR	LM BROKKEN				25-4-2007	
SINE-07	2	175	1	GR	HK				25-4-2007	
SINE-07	2	176	1	LGR	HK				25-4-2007	
SINE-07	2	177	1	GR	HK+LM SPIK				25-4-2007	
SINE-07	2	178	1	DGR	HK				25-4-2007	
SINE-07	2	179	1	LGNGR					25-4-2007	
SINE-07	2	180	1	LGR	LM BROKKEN			GEVL	25-4-2007	
SINE-07	2	181	1	DBRGR	VLM+HK+LM				25-4-2007	
SINE-07	2	182	1	LGR	LEEMBROK			GEVL	25-4-2007	
SINE-07	2	183	1	GNGR				GEVLEKT	25-4-2007	
SINE-07	2	184	1	BRGR					25-4-2007	
SINE-07	2	185	1	LGEGR	LEEMBROK			GEVLEKT	25-4-2007	
SINE-07	2	186	1	BRGR	VLM+HK			GEVLEKT	25-4-2007	
SINE-07	2	187	1	GEGR					25-4-2007	
SINE-07	2	188	1	DGRWI				GEVLEKT	25-4-2007	
SINE-07	2	189	1	DBRGR				GEVLEKT	25-4-2007	
SINE-07	2	190	1	DBRGR				GEVLEKT	25-4-2007	
SINE-07	2	191	1	LGEGR				GEVLEKT	25-4-2007	
SINE-07	2	192	1	GR				GEVL	25-4-2007	
SINE-07	2	192	2	GR					25-4-2007	
SINE-07	2	193	1	DBRGR				GEVLEKT	25-4-2007	
SINE-07	2	194	1	GRBR	FE				25-4-2007	
SINE-07	2	195	1	LGEGR					25-4-2007	
SINE-07	2	196	1	GR				GEVL	25-4-2007	
SINE-07	2	197	1	LGR					25-4-2007	
SINE-07	2	198	1	GR				GEVL	25-4-2007	
SINE-07	2	199	1	LGR					25-4-2007	
SINE-07	3	200	1	GR					25-4-2007	
SINE-07	3	201	1	GRDGR					25-4-2007	
SINE-07	3	202	1	DBRGE	HK				25-4-2007	
SINE-07	3	203	1	DGR					25-4-2007	
SINE-07	3	204	1	DGR					25-4-2007	
SINE-07	3	205	1	GR	FE OX			BLGR	25-4-2007	
SINE-07	3	206	1	GL					25-4-2007	

VULLING										
OPGR_ID	PUT NR	SPOOR NR	VULLING NR	KLEUR	INSLUITSELS	VORM_C OUPE	DIEPTE	OPMERKING	INVDATUM	
SINE-07	3	207	1	LGR					25-4-2007	
SINE-07	3	208	1	DGR					25-4-2007	
SINE-07	3	209	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	3	210	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	3	211	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	3	212	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	3	213	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	3	214	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	3	215	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	3	216	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	3	217	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	3	218	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	3	219	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	3	220	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	3	221	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	3	222	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	3	223	1	HOUT					25-4-2007	
SINE-07	2	2000	1	GL					25-4-2007	

VONDST													
OPGR_ID	PUT NR	VLAKE NR	VAK NR	SPOOR NR	VULLING NR	SEGMENT NR	VONDST NR	INHOUD	MONSTER	VERZAMEL	DATUM	OPMERKING	INV DATUM
SINE-07	1	1		1			1	MET		AANV	10-4-2007		23-4-2007
SINE-07	1	1		14	1		2	MIX		AANV	10-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1	1				3	AW		AANV	10-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			1		4	AW		AANV	10-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1		2000			5	AW		AANV	10-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			1		6	MIX		AANV	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			8	1	7	AW		AANV	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			43	3	8	MET		AANV	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			29	1	9	AW		AANV	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			30	1	10	AW		AANV	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			35	1	11	AW		AANV	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			46	1	12	MIX		AANV	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			47	1	13	AW		AANV	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			45	1	14	MIX		AANV	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			46	1	15	MIX		AANV	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			50	1	16	MIX		AANV	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			43	1	17	MIX		AANV	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			8	1	18	AW		AFW	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			38	1	19	AW		AANV	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	1			38	1	20	MET		AFW	11-4-2007	puntvondst	23-4-2007
SINE-07	2	2					21	MIX		AANV	11-4-2007	uit kl	23-4-2007
SINE-07	2	2					22	MET		AANV	11-4-2007	uit kuil	23-4-2007
SINE-07	2	2					23	MET		AANV	11-4-2007	munt uit kl	23-4-2007
SINE-07	2	2	1		8	1	24	BT		AANV	11-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	2			56		25	AW		AANV	11-4-2007	kruik A	23-4-2007
SINE-07	2	2			56		26	AW		AANV	11-4-2007	kruik B. De inhoud is gezeefd voor MZ	23-4-2007
SINE-07	2	2			56		27	AW		AAC	11-4-2007	losse scherven	23-4-2007
SINE-07	2	2			56		28	AW		AANV	11-4-2007	kruikjes C	23-4-2007
SINE-07	2	2			56		29	AW		AANV	11-4-2007	kruik D	23-4-2007
SINE-07	2	2			56		30	AW		AANV	11-4-2007	kruik E. De inhoud is gezeefd voor MZ	23-4-2007
SINE-07	2	2			56	1	31	AW		AANV	11-4-2007	kruik F. De inhoud is gezeefd voor MZ	23-4-2007
SINE-07	2	2			56		32	AW		AANV	11-4-2007	kruik G	23-4-2007
SINE-07	2	2			56		34	AW		AANV	12-4-2007	kruik H	23-4-2007
SINE-07	2	2			56		35	AW		AANV	12-4-2007	kruik I	23-4-2007
SINE-07	2	2			56		36	BW		AFW	12-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	2			56		37	AW		AFW	12-4-2007	kruik J	23-4-2007
SINE-07	2	2			56		38	AW		AFW	12-4-2007	kruik K	23-4-2007
SINE-07	2	2			56		39	AW		AFW	12-4-2007	kruik L	23-4-2007
SINE-07	2	2			56		40	AW		AFW	12-4-2007	kruik N. De inhoud is gezeefd voor MZ	23-4-2007
SINE-07	2	2			56		41	AW		AFW	12-4-2007	kruik M. De inhoud is gezeefd voor MZ	23-4-2007
SINE-07	2	2			57		42	AW		COUP	12-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	2					43	MET		AANV	12-4-2007	putwand	23-4-2007
SINE-07	2	3					44	MIX		AANV	12-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	3			88		45	MIX		AANV	12-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	3			43		46	MIX		AANV	12-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	3			43	4	47	MET		SPIT	12-4-2007	spitten waterput	23-4-2007
SINE-07	2	3			84		48	MIX		AANV	12-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	3			43	4	49	MIX		SPIT	12-4-2007	spitten waterput	23-4-2007
SINE-07	2	3			109		50	MIX		AANV	12-4-2007		23-4-2007

VONDST													
OPGR_ID	PUT_NR	VLAKE_NR	VAK_NR	SPOOR_NR	VULLING_NR	SEGMENT_NR	VONDST_NR	INHOUD	MONSTER	VERZAMEL	DATUM	OPMERKING	INV_DATUM
SINE-07	2	3		44				52 AW		AANV	13-4-2007	n-rand put bovenlaag greppel	23-4-2007
SINE-07	2	3						53 AW		AANV	13-4-2007	w-rand put	23-4-2007
SINE-07	2	3		43 4		1+2		54 MIX		AFW	13-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	3		43 1-3		1+2		55 MIX		AFW	13-4-2007		23-4-2007
SINE-07	2	3						56 AW		AANV	13-4-2007	profiel 1	23-4-2007
SINE-07	2	3						57 AW		AANV	13-4-2007	profiel 2	23-4-2007
SINE-07	2	3		114				58 MIX		SPIT	13-4-2007	aanleg profiel W blgr laag greppel	23-4-2007
SINE-07	2	3		43 4				59 HT		AFW	3-10-2007	diverse houtjes (afgevoerd)	3-10-2007
SINE-07	2	104		133				60 BW		AANV	16-4-2007	profiel n-z, gl/gr/ro + hk	23-4-2007
SINE-07	2	104		119 1				61 AW		AANV	17-4-2007	profiel (west)	23-4-2007
SINE-07	1	103		157				62 AW		AANV	17-4-2007	profiel 0-4 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158				63 AW		AANV	17-4-2007	profiel 0-4 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158 1				64 AW		AANV	17-4-2007	profiel 0-4 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158				65 AW		AANV	17-4-2007	profiel 0-4 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		157				66 AW		AANV	17-4-2007	profiel 0-4 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158				67 AW		AANV	17-4-2007	profiel 0-4 m	23-4-2007
SINE-07	1	103						68 AW		AANV	17-4-2007	profiel 0-4 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		159				69 AW		AANV	17-4-2007	profiel 0-4 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		157				70 AW		AANV	17-4-2007	profiel 0-4 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158				71 AW		AANV	17-4-2007	profiel 0-4 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		156				72 MET		AANV	17-4-2007	profiel 0-4 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158				73 AW		AANV	17-4-2007	profiel 0-4 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		160				74 AW		AANV	17-4-2007	profiel 0-4 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158				75 AW		AANV	17-4-2007	profiel 0-4 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158				76 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		171				77 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		173				78 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158				79 MET		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		160 1				80 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		173 1				81 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		172 1				82 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		173				83 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		159				84 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		172				85 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		175				86 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		159				87 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		174				88 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158				89 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158				90 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158				91 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158				92 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158				93 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	1	103		158				94 AW		AANV	17-4-2007	profiel 5-10 m	23-4-2007
SINE-07	3	1						95 AW		AANV	18-4-2007	brdgr laag gracht boven leembandje s 160	23-4-2007
SINE-07	3	1		160				96 AW		AANV	18-4-2007	leembandje	23-4-2007
SINE-07	3	1						97 AW		AANV	18-4-2007	dgr laag onder s 160	23-4-2007
SINE-07	3	1						98 AW		AANV	18-4-2007	zwarte hum. Laag ten oosten van betonnen buis onder s 160	23-4-2007
SINE-07	3	1						99 AW		AANV	18-4-2007	gr leemlaag langs gracht bij betonnen buis	23-4-2007
SINE-07	3	103		158				100 MIX		AANV	18-4-2007	zwdgr gracht (bulk vondsten uit lagen v/d gracht)	23-4-2007
SINE-07	3	1		162				101 MET		DETC	18-4-2007		23-4-2007
SINE-07	3	1		162				102 MIX		AANV	18-4-2007		23-4-2007
SINE-07	3	1		158				103 MIX		AANV	18-4-2007	donkere grachtvulling	23-4-2007
SINE-07	3	1		164				104 MIX		AANV	18-4-2007	boren + rondom palen	23-4-2007
SINE-07	3	1		208				105 MIX		AANV	18-4-2007	uitdiepen gracht lgr grachtvulling naast palen	23-4-2007
SINE-07	3	1		208				106 MIX		AANV	18-4-2007	uitdiepen gracht	23-4-2007
SINE-07	3	1		208				107 MIX		AANV	18-4-2007	uitdiepen gracht (grijze laag)	23-4-2007
SINE-07	3	1		164				108 AW		AANV	18-4-2007	uitdiepen gracht	23-4-2007
SINE-07	3	1		208				109 MET		DETC	18-4-2007	uitdiepen gracht	23-4-2007
SINE-07	3	1		208				110 AW		AANV	18-4-2007	uitdiepen gracht, donkere lagen, jonger dan vnr 105-109	23-4-2007
SINE-07	3	1		162				111 MIX		AANV	18-4-2007	uitdiepen gracht net boven palen	23-4-2007
SINE-07	3	1		211 1				112	MHT	SPIT	18-4-2007	Naar JOS op 23-6-08	19-10-2007
SINE-07	2	3		43 4				113 HT		SPIT	3-10-2007	hergebruikte planken	3-10-2007

VONDST													
OPGR_ID	PUT NR	VLAKE NR	VAK NR	SPOOR NR	VULLING NR	SEGMENT NR	VONDST NR	INHOUD	MONSTER	VERZAMEL	DATUM	OPMERKING	INV DATUM
SINE-07								114 AW		AANV	11-4-2007	als fundering voor waterput gebruikt (afgevoerd)	26-4-2007
SINE-07	1	1						115 MIX		AANV	11-4-2007	stortvondst	26-4-2007
SINE-07	1	1						116 AW		AANV	11-4-2007	grachtvulling	26-4-2007
SINE-07	2	2	2	2	1			117 AW		TROF	12-4-2007	kruik G	26-4-2007
SINE-07	2	2		56				118 MIX		SPIT	12-4-2007	losse scherven uit spoor	26-4-2007
SINE-07	2	2		56				119 MET		DETC	12-4-2007		26-4-2007
SINE-07	2	3		43	4			121 MIX		AFW	14-3-2007	vondsten uit gezeefd monster vondstnr. 51	26-4-2007

FOTOLIJS											
OPGR_ID	FOTO NR	SOORT	PUT NR	VLAKE NR	SPOOR NRS	ONDERWERP	FOTOGRAAF	DATUM	OPMERKING	INV DATUM	
SINE-07	1	VLAKE	1	1		vlakfoto RO	LvdM	10-4-2007	2x	7-5-2007	
SINE-07	2	DETAIL	1	1	14	vlakfoto RN	SH	10-4-2007	2x, foto van waterput	7-5-2007	
SINE-07	3	VLAKE	2	1		vlakfoto RN en RO	SH	10-4-2007	2x, foto van vloerniveau met poer	7-5-2007	
SINE-07	4	VLAKE	2	1		vlakfoto RO en RZ	SH	10-4-2007	2x, foto van vloerniveau	7-5-2007	
SINE-07	5	VLAKE	2	1		vlakfoto RZ	SK	10-4-2007	2x, 10-18 m	7-5-2007	
SINE-07	6	VLAKE	2	1		vlakfoto RW	LvdM	11-4-2007	2x, oostzijde	7-5-2007	
SINE-07	7	COUP	2	1	8,19,20	coupefoto RN	LvdM	11-4-2007	doel: zoeken naar perceelscheiding	7-5-2007	
SINE-07	8	DETAIL	2	1	38,39	detailfoto RN	SK	11-4-2007		7-5-2007	
SINE-07	9	DETAIL	2	1	20	detailfoto van boven	LvdM	11-4-2007	2x, steunbeer/poer?	7-5-2007	
SINE-07	10	DETAIL	2	1	38	detailfoto van boven	LvdM	11-4-2007	2x haardvloer?	7-5-2007	
SINE-07	11	VLAKE	2	2		vlakfoto's RN	LvdM	11-4-2007	4x, O->W	7-5-2007	
SINE-07	12	VLAKE	2	2	56	vlakfoto kruikjes	LvdM	11-4-2007		7-5-2007	
SINE-07	13	COUP	2	2	56	detailfoto kruikjes	LvdM	11-4-2007	6x	7-5-2007	
SINE-07	14	COUP	2	2	56	detailfoto kruikjes en coupe	SH	11-4-2007	9x	7-5-2007	
SINE-07	15	VLAKE	2	2		vlakfoto RO	LvdM	12-4-2007	2x, noord deel van de put	7-5-2007	
SINE-07	16	COUP	2	2	56	coupefoto kruikjes	SH	12-4-2007	2x	7-5-2007	
SINE-07	17	COUP	2	2	57	coupefoto RNW	LvdM	12-4-2007		7-5-2007	
SINE-07	18	VLAKE	2	3		vlakfoto RN	LvdM	12-4-2007		7-5-2007	
SINE-07	19	VLAKE	2	3		vlakfoto RW	LvdM	12-4-2007	zuidkant van de put	7-5-2007	
SINE-07	20	COUP	2	3	103	coupefoto RZO	LvdM	12-4-2007		7-5-2007	
SINE-07	21	VLAKE	2	3		vlakfoto RW	LvdM	13-4-2007	2x, noordkant van de put	7-5-2007	
SINE-07	22	VLAKE	2	3	43	vlakfoto RW	SK	13-4-2007	2x, waterput	7-5-2007	
SINE-07	23	COUP	2	3	43	coupefoto RW	SK	13-4-2007	3x, waterput	7-5-2007	
SINE-07	24	COUP	2	3	43	detail van de coupe RW	LvdM	13-4-2007	2x	7-5-2007	
SINE-07	25	COUP	2	101		profiel 1	SH	16-4-2007	2x	7-5-2007	
SINE-07	26	PROF	2	104		profiel 2	SK	16-4-2007	11x, Z->N	7-5-2007	
SINE-07	27	PROF	1	103		profiel 3	LvdM	17-4-2007	12x, O->W, over de lengte van put 1, 2 en 3	7-5-2007	
SINE-07	28	VLAKE	3	1		vlakfoto RO	SK	18-4-2007	4x	7-5-2007	
SINE-07	29	PROF	3	101		profiel 4	SH	18-4-2007	w->O	7-5-2007	
SINE-07	30	DETAIL	3	1		grachtpalen	SK	18-4-2007	2x	7-5-2007	
SINE-07	31	DETAIL	3	1	211	paal uit gracht	SH	18-4-2007		7-5-2007	
SINE-07	100	SFEER						18-4-2007		7-5-2007	